

Πρὸς Ῥωμαίους

Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ χριστοῦ, κλητὸς¹ ἀπόστολος, ἀφωρισμένος² εἰς **1**
 εὐαγγέλιον θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο³ διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν **2**
 γραφαῖς ἀγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος⁴ **3**
 Δαυὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ ὀρισθέντος⁵ υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ **4**
 πνεῦμα ἀγιωσύνης,⁶ ἐξ ἀναστάσεως⁷ νεκρῶν, Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ
 κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν⁸ εἰς ὑπακοὴν⁹ **5**
 πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστὲ **6**
 καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ¹ Ἰησοῦ χριστοῦ: πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ¹⁰ **7**
 ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς¹ ἀγίοις: χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
 πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ¹¹ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ ὑπὲρ πάντων **8**
 ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται¹² ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς **9**
 γὰρ μου ἐστὶν ὁ θεός, ᾧ λατρεύω¹⁴ ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ
 εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὥς ἀδιαλείπτως¹⁵ μνησθῆναι¹⁶ ὑμῶν ποιῶμαι,
 πάντοτε¹⁷ ἐπὶ τῶν προσευχῶν¹⁸ μου δεόμενος,¹⁹ εἴ πως ἤδη ποτὲ²⁰ **10**
 εὐοδωθῆσομαι²¹ ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. **11**
 Ἐπιποθῶ²² γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ²³ χάρισμα²⁴ ὑμῖν

¹ κλητός, called, summoned. ² ἀφορίζω, separate, set apart. ³ προεπαγγέλλομαι, promise beforehand. ⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁵ ὀρίζω, mark off by boundaries, determine. ⁶ ἀγιωσύνη, ἡς, ἡ, holiness, holy or sanctified state. ⁷ ἀνάστασις, εως, ἡ, resurrection, rising again. ⁸ ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission. ⁹ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹⁰ Ῥώμη, ἡς, ἡ, Rome, strength. ¹¹ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ¹² καταγγέλλω, proclaim, declare openly. ¹³ μάρτυς, υρος, ὁ, witness. ¹⁴ λατρεύω, serve, worship. ¹⁵ ἀδιαλείπτως, constantly, unceasingly. ¹⁶ μνησθῆναι, ἀς, ἡ, remembrance, mention. ¹⁷ πάντοτε, always, at all times. ¹⁸ προσευχή, ἡς, ἡ, prayer, place for prayer. ¹⁹ δέομαι, ask, request. ²⁰ ποτέ, once, at some time. ²¹ εὐοδόω, cause to prosper. ²² ἐπιποθέω, long for, strain after. ²³ μεταδίδωμι, give a share of, share. ²⁴ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor.

πνευματικόν,¹ εἰς τὸ στηριχθῆναι² ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστιν, ¹²
 συμπααρακληθῆναι³ ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ
 ἐμοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,⁴ ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις⁵ προεθέμην⁶ ¹³
 ἔλθεῖν πρὸς ὑμᾶς – καὶ ἐκωλύθην⁷ ἄχρι⁸ τοῦ δεῦρο⁹ – ἵνα τινὰ
 καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἑλλησὶν ¹⁴
 τε καὶ βαρβάροις,¹¹ σοφοῖς¹² τε καὶ ἀνοήτοις¹³ ὀφειλέτης¹⁴ εἰμί: οὕτως ¹⁵
 τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον¹⁶ καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ¹⁷ εὐαγγελίσασθαι. Οὐ ¹⁶
 γὰρ ἐπαισχύνομαι¹⁸ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ: δύναμις γὰρ θεοῦ
 ἐστὶν εἰς σωτηρίαν¹⁹ παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ
 Ἑλληνι.¹⁰ Δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται²⁰ ἐκ ¹⁷
 πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως
 ζήσεται.

Ἀποκαλύπτεται²⁰ γὰρ ὀργή²¹ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν²² ¹⁸
 καὶ ἀδικίαν²³ ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ²³ κατεχόντων:²⁴ ¹⁹
 διότι²⁵ τὸ γνωστὸν²⁶ τοῦ θεοῦ φανερόν²⁷ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς: ὁ γὰρ θεὸς
 αὐτοῖς ἐφανερώσεν.²⁸ Τὰ γὰρ ἀόρατα²⁹ αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως³⁰ κόσμου ²⁰
 τοῖς ποιήμασιν³¹ νοούμενα³² καθορᾶται,³³ ἥ τε αἰδῖος³⁴ αὐτοῦ δύναμις
 καὶ θειότης,³⁵ εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους:³⁶ διότι²⁵ γνόντες τὸν ²¹

¹ πνευματικός, spiritual. ² στηρίζω, establish, fix firmly. ³ συμπααρακαλέω, invite, encourage along with others. ⁴ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁵ πολλάκις, often, many times. ⁶ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ⁷ κωλύω, forbid, hinder. ⁸ ἄχρι, as far as, up to (gen). ⁹ δεῦρο, until now, come here! ¹⁰ Ἑλλήν, Ἕλλην, ὁ, Greek, Hellen. ¹¹ βάρβαρος, barbarous, barbarian. ¹² σοφός, wise. ¹³ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹⁴ ὀφειλέτης, οὐ, ὁ, debtor, sinner. ¹⁵ οὕτως, thus, so. ¹⁶ πρόθυμος, willing, ready. ¹⁷ Ῥώμη, ἡ, Rome, strength. ¹⁸ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ¹⁹ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ²⁰ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ²¹ ὀργή, ἡ, ὀργή, ἡ, wrath, anger. ²² ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ²³ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ²⁴ κατέχω, hold back, hold fast. ²⁵ διότι, because, on this account. ²⁶ γνωστός, known, acquaintance. ²⁷ φανερός, manifest, apparent. ²⁸ φανερώω, reveal, manifest. ²⁹ ἀόρατος, invisible, unseen. ³⁰ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ³¹ ποίημα, τος, τό, work, creation. ³² νοέω, understand, consider. ³³ καθοράω, perceive, discern clearly. ³⁴ αἰδῖος, eternal, everlasting. ³⁵ θειότης, ἡτος, ἡ, divinity, divine nature. ³⁶ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable.

θεόν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν,¹ ἀλλ' ἐματαιώθησαν²
 ἐν τοῖς διαλογισμοῖς³ αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη⁴ ἡ ἀσύνετος⁵ αὐτῶν
 καρδιά. Φάσκοντες⁶ εἶναι σοφοί⁷ ἐμωράνθησαν,⁸ καὶ ἥλλαξαν⁹ τὴν 22
 δόξαν τοῦ ἀφθάρτου¹⁰ θεοῦ ἐν ὁμοιώματι¹¹ εἰκόνος¹² φθαρτοῦ¹³
 ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν¹⁴ καὶ τετραπόδων¹⁵ καὶ ἑρπετῶν.¹⁶

Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις¹⁷ τῶν καρδιῶν 24
 αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν,¹⁸ τοῦ ἀτιμάζεσθαι¹⁹ τὰ σώματα αὐτῶν ἐν
 ἑαυτοῖς: οἵτινες μετήλλαξαν²⁰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει,²¹ 25
 καὶ ἐσεβάσθησαν²² καὶ ἐλάτρευσαν²³ τῇ κτίσει²⁴ παρὰ τὸν κτίσαντα,²⁵
 ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς²⁶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη²⁷ ἀτιμίας:²⁸ αἱ τε γὰρ 26
 θήλειαι²⁹ αὐτῶν μετήλλαξαν²⁰ τὴν φυσικὴν³⁰ χρῆσιν³¹ εἰς τὴν παρὰ
 φύσιν:³² ὁμοίως³³ τε καὶ οἱ ἄρρενες,³⁴ ἀφέντες τὴν φυσικὴν³⁰ χρῆσιν³¹ 27
 τῆς θηλείας,²⁹ ἐξεκαύθησαν³⁵ ἐν τῇ ὀρέξει³⁶ αὐτῶν εἰς ἀλλήλους,
 ἄρσενες³⁴ ἐν ἄρσεσιν³⁴ τὴν ἀσχημοσύνην³⁷ κατεργαζόμενοι,³⁸ καὶ τὴν
 ἀντιμισθίαν³⁹ ἣν ἔδει τῆς πλάνης⁴⁰ αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς
 ἀπολαμβάνοντες.⁴¹

¹ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ² ματαιώω, become vain. ³ διαλογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, questioning. ⁴ σκοτίζω, darken. ⁵ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ⁶ φάσκω, affirm, assert. ⁷ σοφός, wise. ⁸ μωραίνω, make foolish, make tasteless. ⁹ ἀλλάσσω, change, alter. ¹⁰ ἀφθαρτος, imperishable, immortal. ¹¹ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹² εἰκών, ὄνος, ἡ, image, likeness. ¹³ φθαρτός, perishable, corruptible. ¹⁴ πετεινόν, ου, τό, bird. ¹⁵ τετράπους, four-footed animal, four-footed. ¹⁶ ἑρπετόν, οὐ, τό, creeping thing, reptile. ¹⁷ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ¹⁸ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ¹⁹ ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ²⁰ μεταλλάσσω, exchange, change. ²¹ ψεύδος, ους, τό, lie. ²² σεβάζομαι, worship. ²³ λατρεύω, serve, worship. ²⁴ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ²⁵ κτίζω, create, form. ²⁶ εὐλογητός, well spoken of, blessed. ²⁷ πάθος, ους, τό, suffering, pain. ²⁸ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ²⁹ θήλυς, female, woman. ³⁰ φυσικός, natural, according to nature. ³¹ χρῆσις, εως, ἡ, use, function. ³² φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ³³ ὁμοίως, likewise, in like manner. ³⁴ ἄρσην, male. ³⁵ ἐκκαίωμαι, kindle, be inflamed. ³⁶ ὀρεξις, εως, ἡ, longing, desire. ³⁷ ἀσχημοσύνη, ης, ἡ, disgraceful deed, unseemliness. ³⁸ κατεργάζομαι, work out, produce. ³⁹ ἀντιμισθία, ας, ἡ, reward, recompense. ⁴⁰ πλάνη, ης, ἡ, wandering, error. ⁴¹ ἀπολαμβάνω, receive from, get back.

Καὶ καθὼς οὐκ ἔδοκίμασαν¹ τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει,² παρέδωκεν 28
 αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον³ νοῦν,⁴ ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα,⁵ 29
 πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ,⁶ πορνείᾳ,⁷ πονηρίᾳ,⁸ πλεονεξίᾳ,⁹ κακία:
 μεστοὺς¹¹ φθόνου,¹² φόνου,¹³ ἔριδος,¹⁴ δόλου,¹⁵ κακοηθείας:¹⁶
 ψιθυριστάς,¹⁷ καταλάλους,¹⁸ θεοστυγεῖς,¹⁹ ὑβριστάς,²⁰ ὑπερηφάνους,²¹ 30
 ἀλαζόνας,²² ἐφευρετὰς²³ κακῶν, γονεῦσιν²⁴ ἀπειθεῖς,²⁵ ἀσυνέτους,²⁶ 31
 ἀσυνθέτους,²⁷ ἀστοργούς,²⁸ ἀσπόνδους,²⁹ ἀνελεήμονας:³⁰ οἵτινες τὸ 32
 δικαίωμα³¹ τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες,³² ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες³³
 ἄξιοι³⁴ θανάτου εἰσὶν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ
 συνευδοκοῦσιν³⁵ τοῖς πράσσουσιν.³³

Διὸ ἀναπολόγητος³⁶ εἶ, ὦ³⁷ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων: ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν 2
 ἕτερον, σεαυτὸν³⁸ κατακρίνεις,³⁹ τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις³³ ὁ κρίνων. 2
 Οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα⁴⁰ τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ
 τοιαῦτα πράσσοντας.³³ Λογίζῃ⁴¹ δὲ τοῦτο, ὦ³⁷ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς 3
 τὰ τοιαῦτα πράσσοντας³³ καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ⁴² τὸ κρίμα⁴⁰
 τοῦ θεοῦ; Ἡ τοῦ πλούτου⁴³ τῆς χρηστότητος⁴⁴ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς 4
 καὶ τῆς μακροθυμίας⁴⁶ καταφρονεῖς,⁴⁷ ἀγνοῶν⁴⁸ ὅτι τὸ χρηστὸν⁴⁹ τοῦ

¹ δοκιμάζω, prove, approve. ² ἐπίγνωσις, εἰς, ἡ, knowledge, discernment. ³ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ⁴ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁵ καθήκω, be proper or fitting, it is fitting. ⁶ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁷ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ⁸ πονηρία, ας, ἡ, iniquity, wickedness. ⁹ πλεονεξία, ας, ἡ, covetousness, avarice. ¹⁰ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹¹ μεστός, full. ¹² φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ¹³ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ¹⁴ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁵ δόλος, ου, ὁ, guile, deceit. ¹⁶ κακοήθεια, ας, ἡ, malice, malevolence. ¹⁷ ψιθυριστής, ου, ὁ, gossip, secret slanderer. ¹⁸ κατάλαλος, ου, ὁ, slanderous, back-biting. ¹⁹ θεοστυγής, hating God, hateful to God. ²⁰ ὑβριστής, ου, ὁ, violent, insolent. ²¹ ὑπερήφανος, arrogant, haughty. ²² ἀλαζών, ονος, ὁ, impostor, boaster. ²³ ἐφευρετής, ου, ὁ, inventor, discoverer. ²⁴ γονεύς, ὅς, ὁ, parent. ²⁵ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ²⁶ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ²⁷ ἀσύνθετος, faithless, untrustworthy. ²⁸ ἀστοργος, without natural affection, unfeeling. ²⁹ ἀσπόνδος, irreconcilable, implacable. ³⁰ ἀνελεήμων, unmerciful, without compassion. ³¹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ³² ἐπιγινώσκω, recognise, come to know. ³³ πράσσω, do, perform. ³⁴ ἄξιος, worthy, deserving. ³⁵ συνευδοκέω, consent, approve. ³⁶ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ³⁷ ὦ, Oh! omega. ³⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ³⁹ κατακρίνω, condemn. ⁴⁰ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ⁴¹ λογίζομαι, calculate, consider. ⁴² ἐκφεύγω, flee away, flee out. ⁴³ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁴⁴ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ⁴⁵ ἀνοχή, ης, ἡ, forbearance. ⁴⁶ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ⁴⁷ καταφρονέω, think little of, despise. ⁴⁸ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁴⁹ χρηστός, good, kind.

θεοῦ εἰς μετάνοιάν¹ σε ἄγει· Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητα² σου καὶ 5
 ἀμετανόητον³ καρδίαν θησαυρίζεις⁴ σεαυτῷ⁵ ὀργὴν⁶ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς⁶
 καὶ ἀποκαλύψεως⁷ καὶ δικαιοκρισίας⁸ τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει⁹ ἐκάστῳ 6
 κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν¹⁰ ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν 7
 καὶ τιμὴν¹¹ καὶ ἀφθαρσίαν¹² ζητοῦσιν, ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ 8
 ἐριθείας,¹³ καὶ ἀπειθοῦσιν¹⁴ μὲν τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ,¹⁵
 θυμὸς¹⁶ καὶ ὀργή,⁶ θλίψις¹⁷ καὶ στενοχωρία,¹⁸ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν 9
 ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου¹⁹ τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρώτον καὶ
 Ἑλλήνος·²⁰ δόξα δὲ καὶ τιμὴ¹¹ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ²¹ τὸ 10
 ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρώτον καὶ Ἑλληνι·²⁰ οὐ γάρ ἐστιν 11
 προσωποληψία²² παρὰ τῷ θεῷ. Ὅσοι γὰρ ἀνόμως²³ ἥμαρτον,²⁴ 12
 ἀνόμως²³ καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον,²⁴ διὰ νόμου
 κριθήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ²⁵ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, 13
 ἀλλ' οἱ ποιηταὶ²⁶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.²⁷ Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ 14
 νόμον ἔχοντα φύσει²⁸ τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι, νόμον μὴ ἔχοντες,
 ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος· οἵτινες ἐνδείκνυνται²⁹ τὸ ἔργον τοῦ νόμου 15
 γραπτὸν³⁰ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσης³¹ αὐτῶν τῆς
 συνειδήσεως,³² καὶ μεταξύ³³ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν³⁴
 κατηγορούντων³⁵ ἢ καὶ ἀπολογουμένων,³⁶ ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς 16

¹ μετάνοια, ας, ἡ, repentance, change of mind. ² σκληρότης, ητος, ἡ, hardness (of heart), stubbornness. ³ ἀμετανόητος, unrepentant. ⁴ θησαυρίζω, lay up, store up. ⁵ σεαυτοῦ, yourself, of you. ⁶ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ⁷ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁸ δικαιοκρισία, ας, ἡ, righteous judgment, just judgment. ⁹ ἀποδίδωμι, give back, pay. ¹⁰ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ¹¹ τιμή, ἡς, ἡ, honor, price. ¹² ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ¹³ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ¹⁴ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ¹⁵ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ¹⁶ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹⁷ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ¹⁸ στενοχωρία, ας, ἡ, difficulty, distress. ¹⁹ κατεργάζομαι, work out, produce. ²⁰ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ²¹ ἐργάζομαι, work, word. ²² προσωποληψία, ας, ἡ, partiality, favoritism. ²³ ἀνόμως, lawlessly, without law. ²⁴ ἡμαρτάνω, I sinned. ²⁵ ἀκροατής, οὔ, ὁ, hearer, hearer of. ²⁶ ποιητής, οὔ, ὁ, maker, doer. ²⁷ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ²⁸ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²⁹ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ³⁰ γραπτός, written. ³¹ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ³² συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ³³ μεταξύ, between, after. ³⁴ λογισμός, οὔ, ὁ, reasoning, reflection. ³⁵ κατηγορέω, accuse, charge. ³⁶ ἀπολογέομαι, defend one's self, give a defense.

τὰ κρυπτὰ¹ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ
 χριστοῦ.

Ἴδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ,² καὶ ἐπαναπαύῃ³ τῷ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι⁴ 17
 ἐν θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις⁵ τὰ διαφέροντα,⁶ 18
 κατηχούμενος⁷ ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν⁸ ὁδηγὸν⁹ εἶναι 19
 τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει,¹⁰ παιδευτὴν¹¹ ἀφρόνων,¹² διδάσκαλον 20
 νηπίων,¹³ ἔχοντα τὴν μόρφωσιν¹⁴ τῆς γνώσεως¹⁵ καὶ τῆς ἀληθείας ἐν
 τῷ νόμῳ: ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν⁸ οὐ διδάσκεις; Ὁ 21
 κηρύσσων μὴ κλέπτειν,¹⁶ κλέπτεις;¹⁶ Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν,¹⁷ 22
 μοιχεύεις;¹⁷ Ὁ βδελυσσόμενος¹⁸ τὰ εἰδωλα,¹⁹ ἱεροσυλεῖς;²⁰ Ὅς ἐν 23
 νόμῳ καυχᾶσαι,⁴ διὰ τῆς παραβάσεως²¹ τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις
 ; Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται²³ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, 24
 καθὼς γέγραπται. Περιτομὴ²⁴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ,²⁵ ἐὰν νόμον πράσσης: 25
 ἐὰν δὲ παραβάτης²⁷ νόμου ᾖ, ἡ περιτομὴ²⁴ σου ἀκροβυστία²⁸
 γέγονεν. Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία²⁸ τὰ δικαιώματα²⁹ τοῦ νόμου 26
 φυλάσῃ,³⁰ οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία²⁸ αὐτοῦ εἰς περιτομὴν²⁴ λογισθήσεται;
 Καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως³² ἀκροβυστία,²⁸ τὸν νόμον τελοῦσα,³³ σὲ τὸν 27
 διὰ γράμματος³⁴ καὶ περιτομῆς²⁴ παραβάτην²⁷ νόμου; Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ 28

¹ κρυπτός, hidden, secret. ² ἐπονομάζω, name, impose a name on. ³ ἐπαναπαύομαι, rest, rest upon. ⁴ καυχάομαι, boast, glory. ⁵ δοκιμάζω, prove, approve. ⁶ διαφέρω, differ, carry through. ⁷ κατηχέω, teach by word of mouth. ⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ⁹ ὁδηγός, οὐ, ὁ, leader, guide. ¹⁰ σκότος, οὐς, τό, darkness. ¹¹ παιδευτής, οὐ, ὁ, instructor, one who disciplines. ¹² ἄφρων, foolish, senseless. ¹³ νήπιος, infant, child. ¹⁴ μόρφωσις, εως, ἡ, embodiment, form. ¹⁵ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹⁶ κλέπτω, steal. ¹⁷ μοιχεύω, commit adultery. ¹⁸ βδελύσσομαι, detest, abhor. ¹⁹ εἰδωλον, οὐ, τό, image, idol. ²⁰ ἱεροσυλέω, rob temples, commit sacrilege. ²¹ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ²² ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ²³ βλασφημέω, revile, blaspheme. ²⁴ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ²⁵ ὠφελέω, profit, help. ²⁶ πράσσω, do, perform. ²⁷ παραβάτης, οὐ, ὁ, transgressor. ²⁸ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²⁹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ³⁰ φυλάσσω, guard, keep. ³¹ λογίζομαι, calculate, consider. ³² φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ³³ τελέω, finish, fulfill. ³⁴ γράμμα, τος, τό, letter, writings.

φανερῶ¹ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῶ¹ ἐν σαρκὶ περιτομή·² 29
 ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ³ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομῇ² καρδίας ἐν πνεύματι,
 οὐ γράμματι·⁴ οὗ ὁ ἔπαινος⁵ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν⁶ τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια⁷ τῆς περιτομῆς;² 3
 Πολὺ κατὰ πάντα τρόπον·⁸ πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ
 λόγια⁹ τοῦ θεοῦ. Τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν¹⁰ τινες; Μὴ ἡ ἀπιστία¹¹ αὐτῶν 3
 τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει;¹² Μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς 4
 ἀληθής,¹³ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης,¹⁴ καθὼς γέγραπται, Ὅπως ἂν
 δικαιωθῇς¹⁵ ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς¹⁶ ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Εἰ 5
 δὲ ἡ ἀδικία¹⁷ ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν,¹⁸ τί ἐροῦμεν; Μὴ
 ἄδικος¹⁹ ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων²⁰ τὴν ὀργήν;²¹ – κατὰ ἄνθρωπον λέγω – 6
 Μὴ γένοιτο· ἐπεὶ²² πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; Εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια 7
 τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι²³ ἐπερίσσευσεν²⁴ εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ,
 τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς ἁμαρτωλὸς²⁵ κρίνομαι; Καὶ μή – καθὼς 8
 βλασφημούμεθα,²⁶ καὶ καθὼς φασὶν τινες ἡμᾶς λέγειν – ὅτι
 Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ; Ὡν τὸ κρίμα²⁷ ἔνδικόν²⁸
 ἐστιν.

¹ φανερός, manifest, apparent. ² περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ³ κρυπτός, hidden, secret. ⁴ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ⁵ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ⁶ περισσός, excessive, abundant. ⁷ ὠφέλεια, ας, ἡ, benefit, advantage. ⁸ τρόπος, ου, ὁ, manner, way. ⁹ λόγιον, οὔ, τό, saying, oracle. ¹⁰ ἀπιστέω, disbelieve, be faithless. ¹¹ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ¹² καταργέω, make ineffective, abolish. ¹³ ἀληθής, true, unconcealed. ¹⁴ ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ¹⁵ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ¹⁶ νικάω, overcome, conquer. ¹⁷ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ¹⁸ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹⁹ ἄδικος, unjust, unrighteous. ²⁰ ἐπιφέρω, bring upon, inflict. ²¹ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ²² ἐπεὶ, when, since. ²³ ψεύσμα, τος, τό, lie, falsehood. ²⁴ περισσεύω, abound, be rich. ²⁵ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ²⁶ βλασφημέω, revile, blaspheme. ²⁷ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ²⁸ ἔνδικος, righteous, just.

Τί οὖν; Προεχόμεθα;¹ Οὐ πάντως;² προητιασάμεθα³ γὰρ Ἰουδαίους τε 9
καὶ Ἑλλήνας⁴ πάντας ὅφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ 10
ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς: οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν,⁵ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν⁶ τὸν 11
θεόν: πάντες ἐξέκλιναν,⁷ ἅμα⁸ ἠχρειώθησαν:⁹ οὐκ ἔστιν ποιῶν 12
χρηστότητα,¹⁰ οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός: τάφος¹¹ ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ¹² 13
αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν:¹³ ἰὸς¹⁴ ἀσπίδων¹⁵ ὑπὸ τὰ
χεῖλη¹⁶ αὐτῶν: ὧν τὸ στόμα ἄρᾶς¹⁷ καὶ πικρίας¹⁸ γέμει:¹⁹ ὀξεῖς²⁰ οἱ 14
πόδες αὐτῶν ἐκχέαι²¹ αἷμα: σύντριμμα²² καὶ ταλαιπωρία²³ ἐν ταῖς 16
ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν: οὐκ ἔστιν φόβος²⁴ θεοῦ 17
ἀπέναντι²⁵ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν 19
στόμα φραγῇ,²⁶ καὶ ὑπόδικος²⁷ γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ: διότι²⁸ 20
ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται²⁹ πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ: διὰ
γὰρ νόμου ἐπίγνωσις³⁰ ἁμαρτίας. Νυνὶ³¹ δὲ χωρὶς³² νόμου δικαιοσύνη 21
θεοῦ πεφανέρωται,³³ μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν
προφητῶν: δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς 22
πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας: οὐ γὰρ ἔστιν διαστολή:³⁴ 23
πάντες γὰρ ἡμαρτον³⁵ καὶ ὑστεροῦνται³⁶ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, 24

¹ προέχω, excel, surpass. ² πάντως, altogether, by all means. ³ προαιτιάομαι, accuse beforehand. ⁴ Ἑλλήν, ἦνος, ὁ, Greek, Hellene. ⁵ συνίημι, understand, consider. ⁶ ἐκζητέω, seek out, inquire. ⁷ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ⁸ ἅμα, at the same time. ⁹ ἠχρειώω, am good for nothing. ¹⁰ χρηστότης, ἡτος, ἡ, goodness, kindness. ¹¹ τάφος, ου, ὁ, grave, tomb. ¹² λάρυγξ, γγος, ὁ, throat. ¹³ δολιόω, deceive, act deceitfully. ¹⁴ ἰός, οὔ, ὁ, rust, poison. ¹⁵ ἀσπίς, ἰδος, ἡ, asp. ¹⁶ χεῖλος, ους, τό, lip, edge. ¹⁷ ἄρά, ἄς, ἡ, curse, prayer or prayer for evil. ¹⁸ πικρία, ας, ἡ, bitterness. ¹⁹ γέμω, fill, am full of. ²⁰ ὀξεύς, sharp, swift. ²¹ ἐκχέω, pour out, shed. ²² σύντριμμα, τος, τό, destruction, ruin. ²³ ταλαιπωρία, ας, ἡ, distress, misery. ²⁴ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ²⁵ ἀπέναντι, over against, before. ²⁶ φράσσω, stop, shut. ²⁷ ὑπόδικος, answerable, accountable. ²⁸ διότι, because, on this account. ²⁹ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ³⁰ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ³¹ νυνί, now, already. ³² χωρίς, separate, apart from (gen). ³³ φανερώω, reveal, manifest. ³⁴ διαστολή, ἡς, ἡ, difference, distinction. ³⁵ ἡμαρτάνω, I sinned. ³⁶ ὑστερέω, lack, need.

δικαιούμενοι¹ δωρεάν² τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως³ τῆς ἐν
 χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο⁴ ὁ θεὸς ἱλαστήριον,⁵ διὰ τῆς πίστεως, ἐν 25
 τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν⁶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν
 πάρεσιν⁷ τῶν προγεγονότων⁸ ἁμαρτημάτων,⁹ ἐν τῇ ἀνοχῇ¹⁰ τοῦ θεοῦ: 26
 πρὸς ἔνδειξιν⁶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι
 αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα¹ τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. Ποῦ¹¹ οὖν ἡ 27
 καύχησις;¹² Ἐξεκλείσθη.¹³ Διὰ ποίου¹⁴ νόμου; Τῶν ἔργων; Οὐχί,
 ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. Λογίζομεθα¹⁵ οὖν πίσται δικαιοῦσθαι¹ 28
 ἄνθρωπον, χωρὶς¹⁶ ἔργων νόμου. Ἡ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; Οὐχὶ δὲ 29
 καὶ ἐθνῶν; Ναί¹⁷ καὶ ἐθνῶν: ἐπέπερ¹⁸ εἰς ὁ θεός, ὃς δικαιώσει¹ 30
 περιτομῇ¹⁹ ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν²⁰ διὰ τῆς πίστεως. Νόμον 31
 οὖν καταργοῦμεν²¹ διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ νόμον
 ἱστώμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκέναι κατὰ σάρκα; Εἰ 4
 γὰρ Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,¹ ἔχει καύχημα,²² ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν
 θεόν. Τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ 3
 ἐλογίσθη¹⁵ αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ²³ ὁ μισθός²⁴ οὐ 4
 λογίζεται¹⁵ κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα.²⁵ Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, 5
 πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα¹ τὸν ἀσεβῆ,²⁶ λογίζεται¹⁵ ἡ πίστις

¹ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ² δωρεάν, without cost, without cause. ³ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ⁴ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ⁵ ἱλαστήριον, ον, τό, sin offering, covering. ⁶ ἔνδειξις, εως, ἡ, proof, sign. ⁷ πάρεσις, εως, ἡ, passing over, overlooking. ⁸ προγίνομαι, happen before, be done before. ⁹ ἁμαρτήμα, τος, τό, sin, fault. ¹⁰ ἀνοχή, ἡς, ἡ, forbearance. ¹¹ ποῦ, where?. ¹² καύχησις, εως, ἡ, boasting, act of boasting. ¹³ ἐκλείω, shut out, exclude. ¹⁴ ποῖος, what sort of? what? of what sort. ¹⁵ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁶ χωρὶς, separate, apart from (gen). ¹⁷ ναί, yes, truly. ¹⁸ ἐπέπερ, since indeed, seeing that. ¹⁹ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ²⁰ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²¹ καταργέω, make ineffective, abolish. ²² καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ²³ ἐργάζομαι, work, word. ²⁴ μισθός, οὔ, ὁ, wages, reward. ²⁵ ὀφείλημα, τος, τό, debt, that which is owed. ²⁶ ἀσεβής, ungodly, impious.

αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. Καθάπερ¹ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν² 6
τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται³ δικαιοσύνην χωρὶς⁴ ἔργων, 7
Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι,⁵ καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν⁶ αἱ
ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσθῃ³ κύριος ἁμαρτίαν. Ὁ 8
μακαρισμὸς² οὗν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν,⁷ ἢ καὶ ἐπὶ τὴν
ἀκροβυστίαν;⁸ Λέγομεν γὰρ ὅτι Ἐλογίσθη³ τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς
δικαιοσύνην. Πῶς οὖν ἐλογίσθη;³ Ἐν περιτομῇ⁷ ὄντι, ἢ ἐν 10
ἀκροβυστίᾳ;⁸ Οὐκ ἐν περιτομῇ,⁷ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ:⁸ καὶ σημεῖον 11
ἔλαβεν περιτομῆς,⁷ σφραγίδα⁹ τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν
τῇ ἀκροβυστίᾳ:⁸ εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων
δι' ἀκροβυστίας,⁸ εἰς τὸ λογισθῆναι³ καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην: καὶ 12
πατέρα περιτομῆς⁷ τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς⁷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
στοιχοῦσιν¹⁰ τοῖς ἰχνεσιν¹¹ τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ⁸ τοῦ
πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ 13
τῷ σπέρματι¹² αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον¹³ αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου,
ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι,¹³ 14
κεκένωται¹⁴ ἡ πίστις, καὶ κατήργηται¹⁵ ἡ ἐπαγγελία: ὁ γὰρ νόμος 15
ὀργὴν¹⁶ κατεργάζεται:¹⁷ οὗ¹⁸ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις.¹⁹ 16
Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν²⁰ τὴν
ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι,¹² οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ

¹ καθάπερ, even as, just as. ² μακαρισμός, οὗ, ὁ, blessing, regarding as happy. ³ λογίζομαι, calculate, consider. ⁴ χωρὶς, separate, apart from (gen). ⁵ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ⁶ ἐπικαλύπτω, cover up. ⁷ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ⁸ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁹ σφραγίς, ἴδος, ἡ, seal, signet ring. ¹⁰ στοιχέω, walk orderly, follow. ¹¹ ἶχνος, ους, τό, track, footprint. ¹² σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ¹³ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ¹⁴ κενόω, empty, make void. ¹⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁶ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ¹⁷ κατεργάζομαι, work out, produce. ¹⁸ οὗ, where, when. ¹⁹ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ²⁰ βέβαιος, firm, secure.

καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὃς ἐστὶν πατὴρ πάντων ἡμῶν – καθὼς 17
 γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε – κατέναντι¹ οὗ
 ἐπίστευσεν θεοῦ, τοῦ ζωοποιούντος² τοὺς νεκρούς, καὶ καλοῦντος τὰ
 μὴ ὄντα ὡς ὄντα. Ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ 18
 γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον, Οὕτως
 ἔσται τὸ σπέρμα³ σου. Καὶ μὴ ἀσθενήσας⁴ τῇ πίστει, οὐ κατενόησεν⁵ 19
 τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νεκρωμένον⁶ – ἑκατονταέτης⁷ που⁸ ὑπάρχων
 – καὶ τὴν νέκρωσιν⁹ τῆς μήτρας¹⁰ Σάρρας¹¹: εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν 20
 τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη¹² τῇ ἀπιστίᾳ,¹³ ἀλλ' ἐνεδυναμώθη¹⁴ τῇ πίστει,
 δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς¹⁵ ὅτι ὁ ἐπήγγελται,¹⁶ δυνατός 21
 ἐστὶν καὶ ποιῆσαι. Διὸ καὶ ἐλογίσθη¹⁸ αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Οὐκ 22
 ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη¹⁸ αὐτῷ: ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, 24
 οἷς μέλλει λογίζεσθαι,¹⁸ τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν
 τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα¹⁹ 25
 ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν²⁰ ἡμῶν.

Δικαιωθέντες²¹ οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ 5
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν²² ἐσχίκαμεν 2
 τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα²³ ἐπ'
 ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα²³ ἐν 3

¹ κατέναντι, over against, opposite. ² ζωοποιέω, make alive, make to live. ³ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁴ ἀσθενέω, be weak, sick. ⁵ κατανοέω, observe, understand. ⁶ νεκρώω, put to death, render weak. ⁷ ἑκατονταέτης, hundred years old. ⁸ πού, somewhere, about. ⁹ νέκρωσις, εως, ή, death, putting to death. ¹⁰ μήτρα, ας, ή, womb. ¹¹ Σάρρα, ας, ή, Sarah. ¹² διακρίνω, discriminate, judge. ¹³ ἀπιστία, ας, ή, unbelief, unfaithfulness. ¹⁴ ἐνδυναμώω, strengthen, empower. ¹⁵ πληροφορέω, fulfill, accomplish fully. ¹⁶ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ¹⁷ δυνατός, powerful, possible. ¹⁸ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁹ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ²⁰ δικαίωσις, εως, ή, justification, acquittal. ²¹ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ²² προσαγωγή, ής, ή, access, approach. ²³ καυχάομαι, boast, glory.

ταῖς θλίψεσιν,¹ εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις¹ ὑπομονὴν² κατεργάζεται,³ ἡ δὲ ⁴
 ὑπομονὴ² δοκιμὴν,⁴ ἡ δὲ δοκιμὴ⁴ ἐλπίδα: ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει,⁵ ⁵
 ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται⁶ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ
 πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. Ἔτι γὰρ χριστός, ὄντων ἡμῶν ⁶
 ἀσθενῶν,⁷ κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν⁸ ἀπέθανεν. Μόλις⁹ γὰρ ὑπὲρ ⁷
 δικαίου τις ἀποθανεῖται: ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα¹⁰ τις καὶ τολμᾷ¹¹
 ἀποθανεῖν. Συνίστησιν¹² δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ⁸
 ἔτι ἁμαρτωλῶν¹³ ὄντων ἡμῶν χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. Πολλῶ ⁹
 οὖν μᾶλλον, δικαιωθέντες¹⁴ νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι'
 αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς.¹⁵ Εἰ γὰρ ἐχθροὶ¹⁶ ὄντες κατηλλάγημεν¹⁷ τῷ θεῷ ¹⁰
 διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες¹⁷
 σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ: οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι¹⁸ ¹¹
 ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν
 καταλλαγὴν¹⁹ ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο, ὥσπερ²⁰ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον ¹²
 εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας
 ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν,²¹ ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον²² – ἄχρι²³ γὰρ ¹³
 νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ: ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται,²⁴ μὴ ὄντος
 νόμου. Ἀλλ' ἐβασίλευσεν²⁵ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι²⁶ Μωϋσέως ¹⁴

¹ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ² ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ³ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁴ δοκιμή, ἡς, ἡ, proof, approval. ⁵ καταισχύνω, put to shame, shame. ⁶ ἐκκέχω, pour out, shed. ⁷ ἀσθενής, weak, infirm. ⁸ ἀσεβής, ungodly, impious. ⁹ μόλις, with difficulty, hardly. ¹⁰ τάχα, perhaps, possibly. ¹¹ τολμάω, dare, endure. ¹² συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹³ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹⁴ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ¹⁵ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ¹⁶ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ¹⁷ καταλλάσσω, reconcile. ¹⁸ καυχάομαι, boast, glory. ¹⁹ καταλλαγή, ἡς, ἡ, reconciliation. ²⁰ ὥσπερ, just as, even as. ²¹ διέρχομαι, cross over, pass through. ²² ἁμαρτάνω, I sinned. ²³ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²⁴ ἐλλογέω, charge to one's account, impute. ²⁵ βασιλεύω, reign, rule. ²⁶ μέχρι, until, as far as (gen).

καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας¹ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι² τῆς παραβάσεως³
 Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος⁴ τοῦ μέλλοντος. Ἄλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα,⁵ 15
 οὕτως καὶ τὸ χάρισμα.⁶ Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι⁵ οἱ πολλοὶ
 ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ⁷ ἐν χάριτι τῇ
 τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν.⁸ 16
 Καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος,¹ τὸ δώρημα:⁹ τὸ μὲν γὰρ κρίμα¹⁰
 ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα,¹¹ τὸ δὲ χάρισμα⁶ ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων⁵
 εἰς δικαίωμα.¹² Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι⁵ ὁ θάνατος 17
 ἐβασίλευσεν¹³ διὰ τοῦ ἐνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν¹⁴ τῆς
 χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς⁷ τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ
 βασιλεύσουσιν¹³ διὰ τοῦ ἐνὸς Ἰησοῦ χριστοῦ. Ἄρα¹⁵ οὖν ὡς δι' ἐνὸς 18
 παραπτώματος⁵ εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα,¹¹ οὕτως¹⁶ καὶ
 δι' ἐνὸς δικαίωματος¹² εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν¹⁷ ζωῆς. 19
 Ὡςπερ¹⁸ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς¹⁹ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ²⁰
 κατεστάθησαν²¹ οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς²² τοῦ ἐνὸς
 δίκαιοι κατασταθήσονται²¹ οἱ πολλοί. Νόμος δὲ παρεισηλθεν,²³ ἵνα 20
 πλεονάσῃ²⁴ τὸ παράπτωμα:⁵ οὗ²⁵ δὲ ἐπλεόνασεν²⁴ ἡ ἁμαρτία,
 ὑπερεπερίσσευσεν²⁶ ἡ χάρις: ἵνα ὥςπερ¹⁸ ἐβασίλευσεν¹³ ἡ ἁμαρτία ἐν 21
 τῷ θανάτῳ, οὕτως¹⁶ καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ¹³ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν

¹ ἁμαρτάνω, sin. ² ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ³ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ⁴ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ⁵ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁶ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ⁷ δωρεά, ἄς, ἡ, gift, free gift. ⁸ περισσεύω, abound, be rich. ⁹ δώρημα, τος, τό, gift, present. ¹⁰ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹¹ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ¹² δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ¹³ βασιλεύω, reign, rule. ¹⁴ περισσεία, ας, ἡ, superfluity, surplus. ¹⁵ ἄρα, so, then. ¹⁶ οὕτως, thus, so. ¹⁷ δικαίωσις, εως, ἡ, justification, acquittal. ¹⁸ ὥςπερ, just as, even as. ¹⁹ παρακοή, ἥς, ἡ, disobedience. ²⁰ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ²¹ καθίστημι, set, constitute. ²² ὑπακοή, ἥς, ἡ, obedience. ²³ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ²⁴ πλεονάζω, superabound, make to abound. ²⁵ οὗ, where, when. ²⁶ ὑπερπερισσεύω, abound much more, abound exceedingly.

αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ἐπιμένομεν¹ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ;² Μὴ **6**
γένοιτο. Οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; **3**
Ἦ ἀγνοεῖτε³ ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν
θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; Συνετάφημεν⁴ οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ **4**
βαπτίσματος⁵ εἰς τὸν θάνατον: ἵνα ὥσπερ⁶ ἡγέρθη χριστὸς ἐκ νεκρῶν
διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι⁷ ζωῆς
περιπατήσωμεν. Εἰ γὰρ σύμφυτοι⁸ γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι⁹ τοῦ **5**
θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως¹⁰ ἐσόμεθα: τοῦτο **6**
γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς¹¹ ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη,¹² ἵνα
καταργηθῇ¹³ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι¹⁴ δουλεύειν¹⁵ ἡμᾶς
τῇ ἁμαρτίᾳ: ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται¹⁶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δὲ **7**
ἀπεθάνομεν σὺν χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν¹⁷ αὐτῷ: **9**
εἰδότες ὅτι χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι¹⁸ ἀποθνήσκει: θάνατος
αὐτοῦ οὐκέτι¹⁸ κυριεύει.¹⁹ Ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν **10**
ἐφάπαξ:²⁰ ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. Οὕτως καὶ ὑμεῖς λογιζέσθε²¹ ἑαυτοὺς **11**
νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν.

¹ ἐπιμένω, continue, remain. ² πλεονάζω, superabound, make to abound. ³ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁴ συνθάπτω, bury along with. ⁵ βάπτισμα, τος, τό, baptism, rite or ceremony of baptism. ⁶ ὥσπερ, just as, even as. ⁷ καινότης, ητος, ή, newness, freshness. ⁸ σύμφυτος, identified with, united with. ⁹ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹⁰ ἀνάστασις, εως, ή, resurrection, rising again. ¹¹ παλαιός, old, ancient. ¹² συσταυρώω, crucify together with. ¹³ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁴ μηκέτι, no longer. ¹⁵ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁶ δικαίω, justify, pronounce righteous. ¹⁷ συζάω, live with, live together with. ¹⁸ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁹ κυριεύω, be lord over, rule. ²⁰ ἐφάπαξ, once for all, once. ²¹ λογίζομαι, calculate, consider.

Μὴ οὖν βασιλευέτω¹ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ² ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ 12
 ὑπακούειν³ αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις⁴ αὐτοῦ· μηδὲ παριστάνετε⁵ τὰ 13
 μέλη⁶ ὑμῶν ὅπλα⁷ ἀδικίας⁸ τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ παραστήσατε⁵ ἑαυτοὺς
 τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη⁶ ὑμῶν ὅπλα⁷ δικαιοσύνης
 τῷ θεῷ. Ἄμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει·⁹ οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, 14
 ἀλλ' ὑπὸ χάριν.

Τί οὖν; Ἀμαρτήσομεν,¹⁰ ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; Μὴ 15
 γένοιτο. Οὐκ οἶδατε ὅτι ὃ παριστάνετε⁵ ἑαυτοὺς δούλους εἰς 16
 ὑπακοήν,¹¹ δοῦλοί ἐστε ὃ ὑπακούετε,³ ἥτοι¹² ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ
 ὑπακοῆς¹¹ εἰς δικαιοσύνην; Χάρις δὲ τῷ θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς 17
 ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε³ δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον¹³
 διδαχῆς·¹⁴ ἐλευθερωθέντες¹⁵ δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε¹⁶ τῇ 18
 δικαιοσύνῃ. Ἀνθρώπινον¹⁷ λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν¹⁸ τῆς σαρκὸς 19
 ὑμῶν· ὥσπερ¹⁹ γὰρ παρεστήσατε⁵ τὰ μέλη⁶ ὑμῶν δούλα τῇ
 ἀκαθαρσίᾳ²⁰ καὶ τῇ ἀνομίᾳ²¹ εἰς τὴν ἀνομίαν,²¹ οὕτως²² νῦν
 παραστήσατε⁵ τὰ μέλη⁶ ὑμῶν δούλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.²³ 20
 Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι²⁴ ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. 21
 Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε;²⁵ Τὸ γὰρ
 τέλος²⁶ ἐκείνων θάνατος. Νυνὶ²⁷ δὲ ἐλευθερωθέντες¹⁵ ἀπὸ τῆς 22

¹ βασιλεύω, reign, rule. ² θνητός, subject to death, mortal. ³ ὑπακούω, obey, listen. ⁴ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ⁵ παρίστημι, be present, stand by. ⁶ μέλος, ους, τό, member, limb. ⁷ ὅπλον, ου, τό, tool, implement. ⁸ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁹ κυριεύω, be lord over, rule. ¹⁰ ἁμαρτάνω, sin. ¹¹ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹² ἥτοι, either, or of course. ¹³ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ¹⁴ διδαχή, ἡς, ἡ, teaching, instruction. ¹⁵ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ¹⁶ δουλῶω, enslave, bring under subjection. ¹⁷ ἀνθρώπινος, human, belonging to human beings. ¹⁸ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ¹⁹ ὥσπερ, just as, even as. ²⁰ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ²¹ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ²² οὕτως, thus, so. ²³ ἁγιασμός, οὔ, ὁ, consecration, holiness. ²⁴ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ²⁵ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ²⁶ τέλος, ους, τό, end, purpose. ²⁷ νυνί, now, already.

ἀμαρτίας, δουλωθέντες¹ δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς
 ἁγιασμόν,² τὸ δὲ τέλος³ ζωὴν αἰώνιον. Τὰ γὰρ ὀψώνια⁴ τῆς ἀμαρτίας 23
 θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα⁵ τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
 κυρίῳ ἡμῶν.

Ἡ ἀγνοεῖτε,⁶ ἀδελφοί – γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ – ὅτι ὁ νόμος 7
 κυριεύει⁷ τοῦ ἀνθρώπου ἐφ’ ὅσον χρόνον ζῇ; Ἡ γὰρ ὑπανδρος⁸ γυνή 2
 τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται⁹ νόμῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται¹⁰
 ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. Ἄρα¹¹ οὖν ζώντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς¹² 3
 χρηματίζει,¹³ ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ,
 ἐλευθέρα¹⁴ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα,¹²
 γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ. Ὡστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε 4
 τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ,
 τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν¹⁶ τῷ θεῷ. Ὅτε γὰρ 5
 ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα¹⁷ τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου
 ἐνηργεῖτο¹⁸ ἐν τοῖς μέλεσιν¹⁹ ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆσαι¹⁶ τῷ θανάτῳ.
 Νυνὶ²⁰ δὲ κατηργήθημεν¹⁰ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ 6
 κατειχόμεθα,²¹ ὥστε δουλεύειν²² ἡμᾶς ἐν καινότητι²³ πνεύματος, καὶ
 οὐ παλαιότητι²⁴ γράμματος.²⁵

¹ δουλῶ, enslave, bring under subjection. ² ἁγιασμός, οὐ, ὁ, consecration, holiness. ³ τέλος, οὐς, τό, end, purpose. ⁴ ὀψώνιον, οὐ, τό, compensation, wages. ⁵ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ⁶ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁷ κυριεύω, be lord over, rule. ⁸ ὑπανδρος, under or subject to a man, married. ⁹ δέω, bind, tie. ¹⁰ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹¹ ἄρα, so, then. ¹² μοιχαλὶς, ἴδος, ἡ, adulteress. ¹³ χρηματίζω, instruct, reveal. ¹⁴ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁵ θανατόω, put to death, subdue. ¹⁶ καρποφορέω, bear fruit. ¹⁷ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ¹⁸ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁹ μέλος, οὐς, τό, member, limb. ²⁰ νυνί, now, already. ²¹ κατέχω, hold back, hold fast. ²² δουλεύω, serve, am a slave. ²³ καινότης, ητος, ἡ, newness, freshness. ²⁴ παλαιότης, ητος, ἡ, age, oldness. ²⁵ γράμμα, τος, τό, letter, writings.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν 7
οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου: τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν¹ οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ
νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις:² ἀφορμὴν³ δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία 8
διὰ τῆς ἐντολῆς κατεργάσατο⁴ ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν:¹ χωρὶς⁵ γὰρ
νόμου ἁμαρτία νεκρά. Ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς⁵ νόμου ποτέ:⁶ ἐλθούσης δὲ 9
τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν,⁷ ἐγὼ δὲ ἀπέθανον: καὶ εὗρέθη μοι ἡ 10
ἐντολή ἡ εἰς ζώην, αὕτη εἰς θάνατον: ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν³ 11
λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν⁸ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. 12
Ὡστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολή ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. Τὸ 13
οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονεν θάνατος; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα
φανῇ⁹ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη⁴ θάνατον – ἵνα
γένηται καθ' ὑπερβολὴν¹⁰ ἁμαρτωλὸς¹¹ ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. 14
Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός¹² ἐστίν: ἐγὼ δὲ σαρκικός¹³ εἰμι,
πεπραμένος¹⁴ ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ γὰρ κατεργάζομαι,⁴ οὐ γινώσκω: 15
οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο πράσσω:¹⁵ ἀλλ' ὁ μισῶ,¹⁶ τοῦτο ποιῶ. Εἰ δὲ ὁ οὐ 16
θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι¹⁷ τῷ νόμῳ ὅτι καλός. Νυνὶ¹⁸ δὲ οὐκέτι¹⁹ 17
ἐγὼ κατεργάζομαι⁴ αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα²⁰ ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Οἶδα γὰρ 18
ὅτι οὐκ οἰκεῖ²⁰ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἐστίν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν: τὸ γὰρ
θέλειν παράκειται²¹ μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι⁴ τὸ καλὸν οὐχ εὕρισκω.
Οὐ γὰρ ὁ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν: ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω. 19

¹ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ² ἐπιθυμέω, desire, long for. ³ ἀφορμή, ἡς, ἡ, occasion, opportunity. ⁴ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁵ χωρὶς, separate, apart from (gen). ⁶ ποτέ, once, at some time. ⁷ ἀναζάω, live again, be resurrected. ⁸ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ⁹ φαίνω, shine, appear. ¹⁰ ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. ¹¹ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹² πνευματικός, spiritual. ¹³ σαρκικός, fleshly, carnal. ¹⁴ πιπράσκω, sell. ¹⁵ πράσσω, do, perform. ¹⁶ μισέω, hate, detest. ¹⁷ σύμφημι, concur, agree with. ¹⁸ νυνί, now, already. ¹⁹ οὐκέτι, no longer, no more. ²⁰ οἰκέω, inhabit, dwell. ²¹ παράκειμαι, be present, at hand.

Εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ἐγώ, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι¹ ἐγὼ κατεργάζομαι² αὐτό, 20
 ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα³ ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Εὕρισκω ἄρα⁴ τὸν νόμον τῷ 21
 θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.⁵ 22
 Συνήδομαι⁶ γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω⁷ ἄνθρωπον: βλέπω 23
 δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν⁸ μου ἀντιστρατευόμενον⁹ τῷ νόμῳ
 τοῦ νοός¹⁰ μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά¹¹ με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ
 ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν⁸ μου. Ταλαίπωρος¹² ἐγὼ ἄνθρωπος: τίς με 24
 ῥύσεται¹³ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; Εὐχαριστῶ¹⁴ τῷ θεῷ 25
 διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Ἄρα⁴ οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῷ
 δουλεύω¹⁵ νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα⁴ νῦν κατάκριμα¹⁶ τοῖς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ κατὰ σάρκα 8
 περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς 2
 ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν¹⁷ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας
 καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ γὰρ ἀδύνατον¹⁸ τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει¹⁹ διὰ 3
 τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι²⁰ σαρκὸς
 ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν²¹ τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί: 4
 ἵνα τὸ δικαίωμα²² τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα
 περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς 5
 σαρκὸς φρονοῦσιν:²³ οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. Τὸ γὰρ 6

¹ οὐκέτι, no longer, no more. ² κατεργάζομαι, work out, produce. ³ οἰκέω, inhabit, dwell. ⁴ ἄρα, so, then. ⁵ παράκειται, be present, at hand. ⁶ συνήδομαι, delight in, rejoice together. ⁷ ἔσω, within, inside. ⁸ μέλος, οὐς, τό, member, limb. ⁹ ἀντιστρατεύω, make war against. ¹⁰ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹¹ αἰχμαλωτίζω, take or lead captive, take captive. ¹² ταλαίπωρος, miserable, wretched. ¹³ ῥύομαι, rescue, save. ¹⁴ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ¹⁵ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁶ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ¹⁷ ἠλευθέρω, set free, exempt (from liability). ¹⁸ ἀδύνατος, impossible, unable. ¹⁹ ἡσθενέω, be weak, sick. ²⁰ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ²¹ κατακρίνω, condemn. ²² δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ²³ φρονέω, think, judge.

φρόνημα¹ τῆς σαρκὸς θάνατος· τὸ δὲ φρόνημα¹ τοῦ πνεύματος ζωὴ
 καὶ εἰρήνη· διότι² τὸ φρόνημα¹ τῆς σαρκὸς ἔχθρα³ εἰς θεόν, τῷ γὰρ 7
 νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται,⁴ οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ 8
 ὄντες θεῷ ἀρέσαι⁵ οὐ δύνανται. Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν 9
 πνεύματι, εἴπερ⁶ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν. Εἰ δέ τις πνεῦμα
 χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. Εἰ δὲ χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ 10
 μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. 11
 Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν, ὁ
 ἐγείρας τὸν χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσῃ⁸ καὶ τὰ θνητὰ⁹ σώματα
 ὑμῶν, διὰ τὸ ἐνοικοῦν¹⁰ αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν.
 Ἄρα¹¹ οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται¹² ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ κατὰ σάρκα 12
 ζῆν· εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι 13
 τὰς πράξεις¹³ τοῦ σώματος θανατοῦτε,¹⁴ ζήσεσθε. Ὅσοι γὰρ 14
 πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. Οὐ γὰρ ἐλάβετε 15
 πνεῦμα δουλείας¹⁵ πάλιν εἰς φόβον,¹⁶ ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας,
 ἐν ᾧ κρίζομεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ¹⁸ τῷ 16
 πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι·¹⁹ 17
 κληρονόμοι¹⁹ μὲν θεοῦ, συγκαληρονόμοι²⁰ δὲ χριστοῦ· εἴπερ⁶
 συμπάσχομεν,²¹ ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.²²

¹ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ² διότι, because, on this account. ³ ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ⁴ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ⁵ ἀρέσκω, please, serve. ⁶ εἴπερ, if perhaps, if indeed. ⁷ οἰκέω, inhabit, dwell. ⁸ ζωοποιέω, make alive, make to live. ⁹ θνητός, subject to death, mortal. ¹⁰ ἐνοικέω, dwell in, am settled in. ¹¹ ἄρα, so, then. ¹² ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹³ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ¹⁴ θανατόω, put to death, subdue. ¹⁵ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ¹⁶ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ¹⁷ υἱοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁸ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ¹⁹ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ²⁰ συγκαληρονόμος, fellow heir, joint heir. ²¹ συμπάσχω, suffer with, suffer together with. ²² συνδοξάζω, glorify together with.

Λογίζομαι¹ γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια² τὰ παθήματα³ τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν 18
 μέλλουσιν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι⁴ εἰς ἡμᾶς. Ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία⁵ 19
 τῆς κτίσεως⁶ τὴν ἀποκάλυψιν⁷ τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.⁸ Τῇ 20
 γὰρ ματαιότητι⁹ ἡ κτίσις⁶ ὑπετάγη,¹⁰ οὐχ ἐκούσα,¹¹ ἀλλὰ διὰ τὸν
 ὑποτάξαντα,¹⁰ ἐπ' ἐλπίδι: ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις⁶ ἐλευθερωθήσεται¹² 21
 ἀπὸ τῆς δουλείας¹³ τῆς φθορᾶς¹⁴ εἰς τὴν ἐλευθερίαν¹⁵ τῆς δόξης τῶν
 τέκνων τοῦ θεοῦ. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις⁶ συστενάζει¹⁶ καὶ 22
 συνωδίνει¹⁷ ἄχρι¹⁸ τοῦ νῦν. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν 23
 ἀπαρχὴν¹⁹ τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
 στενάζομεν,²⁰ υἰοθεσίαν²¹ ἀπεκδεχόμενοι,⁸ τὴν ἀπολύτρωσιν²² τοῦ
 σώματος ἡμῶν. Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν: ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ 24
 ἔστιν ἐλπίς: ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει;²³ Εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν 25
 ἐλπίζομεν,²³ δι' ὑπομονῆς²⁴ ἀπεκδεχόμεθα.⁸

Ὡσαύτως²⁵ δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται²⁶ ταῖς ἀσθενείαις²⁷ 26
 ἡμῶν: τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὸ²⁸ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ
 πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει²⁹ ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς³⁰ ἀλαλήτοις:³¹ ὁ δὲ 27
 ἐρευνῶν³² τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα³³ τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ
 θεὸν ἐντυγχάνει³⁴ ὑπὲρ ἁγίων. Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν 28

¹ λογίζομαι, calculate, consider. ² ἄξιος, worthy, deserving. ³ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ⁴ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ⁵ ἀποκαταδοκία, ας, ἡ, eager expectation. ⁶ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ⁷ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁸ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ⁹ ματαιότης, ητος, ἡ, vanity, emptiness. ¹⁰ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ¹¹ ἐκὼν, of one's own free will, voluntarily. ¹² ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ¹³ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ¹⁴ φθορά, ᾶς, ἡ, destruction, corruption. ¹⁵ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ¹⁶ συστενάζω, lament, groan together. ¹⁷ συνωδίνω, suffer agony together. ¹⁸ ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹⁹ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ²⁰ στενάζω, groan (internally), sigh deeply. ²¹ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ²² ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ²³ ἐλπίζω, hope, hope for. ²⁴ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ²⁵ ὡσαύτως, likewise. ²⁶ συναντιλαμβάνομαι, help, assist. ²⁷ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ²⁸ καθό, in so far as, as. ²⁹ ὑπερεντυγχάνω, plead, intercede. ³⁰ στεναγμός, οῦ, ὁ, groan, groaning. ³¹ ἀλάλητος, inexpressible, unutterable. ³² ἐρευνάω, search diligently. ³³ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ³⁴ ἐντυγχάνω, entreat, intercede.

θεὸν πάντα συνεργεῖ¹ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν² κλητοῖς³ οὖσιν.

Ὅτι οὗς προέγνω,⁴ καὶ προώρισεν⁵ συμμόρφους⁶ τῆς εἰκόνος⁷ τοῦ 29

υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον⁸ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς: οὗς 30

δὲ προώρισεν,⁵ τούτους καὶ ἐκάλεσεν: καὶ οὗς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ

ἐδικαίωσεν:⁹ οὗς δὲ ἐδικαίωσεν,⁹ τούτους καὶ ἐδόξασεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Ὅς γε 31

τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο,¹¹ ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν

αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται;¹² Τίς 33

ἐγκαλέσει¹³ κατὰ ἐκλεκτῶν¹⁴ θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαίων: τίς ὁ κατακρίνων 34

; Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθεὶς, ὃς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ

τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει¹⁶ ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς ἡμᾶς χωρίσει¹⁷ ἀπὸ τῆς 35

ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; Θλίψις,¹⁸ ἢ στενοχωρία,¹⁹ ἢ διωγμός,²⁰ ἢ λιμός,²¹

ἢ γυμνότης,²² ἢ κίνδυνος,²³ ἢ μάχαιρα;²⁴ Καθὼς γέγραπται ὅτι 36

Ἐνεκέν²⁵ σου θανατούμεθα²⁶ ὅλην τὴν ἡμέραν: ἐλογίσθημεν²⁷ ὥς

πρόβατα²⁸ σφαγῆς.²⁹ Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν³⁰ διὰ τοῦ 37

ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε 38

ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα³¹ οὔτε μέλλοντα 39

οὔτε ὑψώμα³² οὔτε βάθος³³ οὔτε τις κτίσις³⁴ ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς

¹ συνεργέω, work together. ² πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ³ κλητός, called, summoned. ⁴ προγινώσκω, know beforehand. ⁵ προορίζω, predetermine, foreordain. ⁶ σύμμορφος, similar in form, similar. ⁷ εἰκών, ὄνος, ἡ, image, likeness. ⁸ πρωτότοκος, first-born. ⁹ δικαίω, justify, pronounce righteous. ¹⁰ γέ, indeed, at least. ¹¹ φείδομαι, spare, abstain. ¹² χαρίζομαι, give freely, forgive. ¹³ ἐγκαλέω, accuse, bring a charge. ¹⁴ ἐκλεκτός, chosen, elect. ¹⁵ κατακρίνω, condemn. ¹⁶ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ¹⁷ χωρίζω, separate, depart. ¹⁸ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ¹⁹ στενοχωρία, ας, ἡ, difficulty, distress. ²⁰ διωγμός, οὔ, ὁ, persecution. ²¹ λιμός, οὔ, ὁ, hunger, famine. ²² γυμνότης, ητος, ἡ, nakedness, exposure. ²³ κίνδυνος, ου, ὁ, danger, peril. ²⁴ μάχαιρα, ης, ἡ, sword. ²⁵ ἕνεκεν, for the sake of, on account of. ²⁶ θανατόω, put to death, subdue. ²⁷ λογίζομαι, calculate, consider. ²⁸ πρόβατον, ου, τό, sheep. ²⁹ σφαγή, ῆς, ἡ, slaughter, sacrifice. ³⁰ ὑπερνικάω, prevail completely. ³¹ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ³² ὑψώμα, τος, τό, height, lofty thing. ³³ βάθος, ους, τό, depth, deep. ³⁴ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature.

χωρίσαι¹ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
 ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι,² συμμαρτυρούσης³ μοι τῆς **9**
 συνειδήσεώς⁴ μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι λύπη⁵ μοι ἐστὶν μεγάλη, καὶ **2**
 ἀδιάλειπτος⁶ ὁδύνη⁷ τῇ καρδίᾳ μου. Εὐχόμεν⁸ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ **3**
 ἀνάθεμα⁹ εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν
 συγγενῶν¹⁰ μου κατὰ σάρκα: οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλίται,¹¹ ὧν ἡ **4**
 υἱοθεσία¹² καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι¹³ καὶ ἡ νομοθεσία¹⁴ καὶ ἡ
 λατρεία¹⁵ καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ **5**
 κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων, θεὸς εὐλογητὸς¹⁶ εἰς τοὺς αἰῶνας.
 Ἀμήν. Οὐχ οἷον¹⁷ δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν¹⁸ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. Οὐ γὰρ **6**
 πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσραήλ: οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα¹⁹ Ἀβραάμ, **7**
 πάντες τέκνα: ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα.¹⁹ Τοῦτ' ἔστιν, **8**
 οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ: ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς
 ἐπαγγελίας λογίζεται²⁰ εἰς σπέρμα.¹⁹ Ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, **9**
 Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρα²¹ υἱός. Οὐ **10**
 μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα²² ἐξ ἐνὸς κοίτην²³ ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ
 πατρὸς ἡμῶν – μήπω²⁴ γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων²⁵ τι **11**
 ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν²⁶ πρόθεσις²⁷ τοῦ θεοῦ μένη, οὐκ

¹χωρίζω, separate, depart. ²ψεύδομαι, lie. ³συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ⁴συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ⁵λύπη, ης, ἡ, pain, grief. ⁶ἀδιάλειπτος, unceasing, constant. ⁷ὁδύνη, ης, ἡ, pain, grief. ⁸εὐχομαι, pray, wish. ⁹ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ¹⁰συγγενής, kindred, relative. ¹¹Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ¹²υἱοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹³διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ¹⁴νομοθεσία, ας, ἡ, legislation, law. ¹⁵λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ¹⁶εὐλογητός, well spoken of, blessed. ¹⁷οἷος, such as, of what kind. ¹⁸ἐκπίπτω, fall away, fall out. ¹⁹σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ²⁰λογίζομαι, calculate, consider. ²¹Σάρρα, ας, ἡ, Sarah. ²²Ῥεβέκκα, ας, ἡ, Rebecca. ²³κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ²⁴μήπω, not yet. ²⁵πράσσω, do, perform. ²⁶ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ²⁷πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose.

ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων 12
 δουλεύσει¹ τῷ ἐλάσσονι.² Καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, 13
 τὸν δὲ Ἡσαΰ ἐμίσησα.³

Τί οὖν ἐροῦμεν; Μὴ ἀδικία⁴ παρὰ τῷ θεῷ; Μὴ γένοιτο. Τῷ γὰρ 14
 Μωϋσῇ λέγει, Ἐλεήσω⁵ ὃν ἂν ἐλεῶ,⁵ καὶ οἰκτειρήσω⁶ ὃν ἂν οἰκτείρω.⁶
 Ἄρα⁷ οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος,⁸ ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος⁵ 16
 θεοῦ. Λέγει γὰρ ἡ γραφή τῷ Φαραῶ⁹ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά¹⁰ 17
 σε, ὅπως ἐνδείξωμαι¹¹ ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ¹² τὸ
 ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ἄρα⁷ οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ⁵ ὃν δὲ θέλει 18
 σκληρύνει.¹³

Ἐρεῖς οὖν μοι, Τί ἔτι μέμφεται;¹⁴ Τῷ γὰρ βουλήματι¹⁵ αὐτοῦ τίς 19
 ἀνθέστηκεν;¹⁶ Μενοῦνγε,¹⁷ ὦ¹⁸ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ 20
 ἀνταποκρινόμενος¹⁹ τῷ θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα²⁰ τῷ πλάσαντι,²¹ Τί
 με ἐποίησας οὕτως; Ἡ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς²² τοῦ πηλοῦ,²³ 21
 ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος²⁴ ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν²⁵ σκεῦος,²⁶ ὃ δὲ εἰς
 ἀτιμίαν;²⁷ Εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι¹¹ τὴν ὀργήν,²⁸ καὶ γνωρίσαι 22
 τὸ δυνατόν³⁰ αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ³¹ σκεύη²⁶ ὀργῆς²⁸
 κατηρτισμένα³² εἰς ἀπώλειαν³³ καὶ ἵνα γνωρίσῃ²⁹ τὸν πλοῦτον³⁴ τῆς 23

¹ δουλεύω, serve, am a slave. ² ἐλάσσων, lesser, less. ³ μισέω, hate, detest. ⁴ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁵ ἐλεέω, have mercy, pity. ⁶ οἰκτείρω, pity, have compassion on. ⁷ ἄρα, so, then. ⁸ τρέχω, run, exercise myself. ⁹ Φαραῶ, ὁ, Pharaoh. ¹⁰ ἐξεγείρω, raise, raise up. ¹¹ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ¹² διαγγέλλω, publish abroad, proclaim. ¹³ σκληρύνω, harden. ¹⁴ μέμφομαι, find fault with, blame. ¹⁵ βούλημα, τος, τό, purpose, will. ¹⁶ ἀντίστημι, resist, oppose. ¹⁷ μενούνγε, on the contrary, indeed. ¹⁸ ὦ, Oh! omega. ¹⁹ ἀνταποκρίνομαι, answer again, contradict. ²⁰ πλάσμα, τος, τό, image, figure. ²¹ πλάσσω, form, mold. ²² κεραμεύς, ἐως, ὁ, potter. ²³ πηλός, οὐ, ὁ, clay, mud. ²⁴ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ²⁵ τιμή, ἡς, ἡ, honor, price. ²⁶ σκεῦος, ους, τό, vessel, goods (plural). ²⁷ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ²⁸ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ²⁹ γνωρίζω, make known, declare. ³⁰ δυνατός, powerful, possible. ³¹ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ³² καταρτίζω, mend, fit. ³³ ἀπώλεια, ας, ἡ, destruction, ruin. ³⁴ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches.

δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη¹ ἐλέους,² ἃ προητοίμασεν³ εἰς δόξαν, οὓς καὶ 24
ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; Ὡς καὶ ἐν 25
τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου: καὶ τὴν οὐκ
ἡγαπημένην ἡγαπημένην. Καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ⁴ ἐρρήθη αὐτοῖς, 26
Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζώντος. Ἡσαΐας⁵ δὲ 27
κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, Ἐὰν ᾗ ὁ ἀριθμὸς⁶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ
ἄμμος⁷ τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα⁸ σωθήσεται: λόγον γὰρ 28
συντελῶν⁹ καὶ συντέμνων¹⁰ ἐν δικαιοσύνῃ: ὅτι λόγον συντετμημένον
ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ καθὼς προείρηκεν¹¹ Ἡσαΐας,⁵ Εἰ μὴ 29
κύριος Σαβαώθ¹² ἐγκατέλιπεν¹³ ἡμῖν σπέρμα,¹⁴ ὡς Σόδομα¹⁵ ἂν
ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα¹⁶ ἂν ὁμοιώθημεν.¹⁷

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα¹⁸ δικαιοσύνην, κατέλαβεν¹⁹ 30
δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως: Ἰσραὴλ δέ, διώκων¹⁸ 31
νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν.²⁰ Διὰ τί; 32
Ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου: προσέκοψαν²¹ γὰρ τῷ
λίθῳ τοῦ προσκόμματος,²² καθὼς γέγραπται, Ἴδου τίθημι ἐν Σιών 33
λίθον προσκόμματος²² καὶ πέτραν²³ σκανδάλου:²⁴ καὶ πᾶς ὁ πιστεύων
ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχυνηθήσεται.²⁵

¹ σκεῦος, ους, τό, vessel, goods (plural). ² ἐλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ³ προετοιμάζω, prepare beforehand, predestine. ⁴ οὗ, where, when. ⁵ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁶ ἀριθμός, οὔ, ὁ, number, total. ⁷ ἄμμος, ου, ἡ, sand. ⁸ κατάλειμμα, ατος, τό, remnant, small residue. ⁹ συντελέω, complete, accomplish. ¹⁰ συντέμνω, cut short, shorten. ¹¹ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹² σαβαώθ, hosts, armies. ¹³ ἐγκαταλείπω, leave behind, forsake. ¹⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ¹⁵ Σόδομα, ων, τό, Sodom. ¹⁶ Γόμορρα, ας, ἡ, Gomorrah. ¹⁷ ὁμοίω, make like, liken. ¹⁸ διώκω, pursue, persecute. ¹⁹ καταλαμβάνω, overtake, apprehend. ²⁰ φθάνω, come before another, anticipate. ²¹ προσκόπτω, strike against, stumble. ²² πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ²³ πέτρα, ας, ἡ, rock. ²⁴ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²⁵ κατασχύνω, put to shame, shame.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία¹ τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις² ἡ πρὸς τὸν θεὸν **10**
 ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν.³ Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι **2**
 ζῆλον⁴ θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.⁵ Ἀγνοοῦντες⁶ γὰρ τὴν **3**
 τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στήσαι,
 τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.⁷ Τέλος⁸ γὰρ νόμου χριστὸς **4**
 εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. Μωϋσῆς γὰρ γράφει τὴν **5**
 δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται
 ἐν αὐτοῖς. Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ **6**
 καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν;— τοῦτ' ἔστιν χριστὸν
 καταγαγεῖν⁹ — ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;¹⁰ — τοῦτ' ἔστιν **7**
 χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.¹¹ Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς¹² σου τὸ ῥῆμά **8**
 ἐστίν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου: τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα
 τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν: ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς¹³ ἐν τῷ στόματί σου **9**
 κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν
 ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ: καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, **10**
 στόματι δὲ ὁμολογεῖται¹³ εἰς σωτηρίαν.³ Λέγει γὰρ ἡ γραφή, Πᾶς ὁ **11**
 πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.¹⁴ Οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή¹⁵ **12**
 Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος:¹⁶ ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν¹⁷
 εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους¹⁸ αὐτόν. Πᾶς γὰρ ὃς ἂν **13**
 ἐπικαλέσῃται¹⁸ τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται **14**

¹ εὐδοκία, ας, ἡ, good pleasure, good-will. ² δέησις, εως, ἡ, entreaty, prayer. ³ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ⁴ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ⁵ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁶ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁷ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ⁸ τέλος, ους, τό, end, purpose. ⁹ κατάγω, bring down, lead down. ¹⁰ ἄβυσσος, ου, ἡ, bottomless, incomprehensible depth. ¹¹ ἀνάγω, lead up, restore. ¹² ἐγγύς, near. ¹³ ὁμολογέω, confess, profess. ¹⁴ καταισχύνω, put to shame, shame. ¹⁵ διαστολή, ἡς, ἡ, difference, distinction. ¹⁶ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁷ πλουτέω, be rich, become rich. ¹⁸ ἐπικαλέω, call upon, invoke.

εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; Πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς
 δὲ ἀκούσουσιν χωρὶς¹ κηρύσσοντος; Πῶς δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ 15
 ἀποσταλῶσιν; Καθὼς γέγραπται, Ὡς ὡραῖοι² οἱ πόδες τῶν
 εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ.

Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν³ τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας⁴ γὰρ λέγει, Κύριε, 16
 τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ⁵ ἡμῶν; Ἄρα⁶ ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς,⁵ ἡ δὲ ἀκοή⁵ 17
 διὰ ῥήματος θεοῦ. Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; Μενοῦνγε;⁷ Εἰς 18
 πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος⁸ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα⁹ τῆς
 οἰκουμένης¹⁰ τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ; 19
 Πρῶτος Μωϋσῆς λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω¹¹ ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνη, ἐπὶ
 ἔθνη ἀσυνέτω¹² παροργιῶ¹³ ὑμᾶς. Ἡσαΐας⁴ δὲ ἀποτολμᾷ¹⁴ καὶ λέγει, 20
 Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς¹⁵ ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ
 ἐπερωτῶσιν. Πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὅλην τὴν ἡμέραν 21
 ἐξεπέτασα¹⁶ τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα¹⁷ καὶ ἀντιλέγοντα.¹⁸

Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο¹⁹ ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Μὴ γένοιτο. Καὶ γὰρ 11
 ἐγὼ Ἰσραηλίτης²⁰ εἰμί, ἐκ σπέρματος²¹ Ἀβραάμ, φυλῆς²² Βενιαμίν.²³ 2
 Οὐκ ἀπώσατο¹⁹ ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω.²⁴ Ἡ οὐκ οἶδατε
 ἐν Ἡλίᾳ²⁵ τί λέγει ἡ γραφή; Ὡς ἐντυγχάνει²⁶ τῷ θεῷ κατὰ τοῦ

¹χωρίς, separate, apart from (gen). ²ὡραῖος, beautiful, fair. ³ὑπακούω, obey, listen. ⁴Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁵ἀκοή, ἡς, ἡ, hearing, report. ⁶ἄρα, so, then. ⁷μενοῦνγε, on the contrary, indeed. ⁸φθόγγος, ου, ὁ, tone, voice. ⁹πέρασ, ατος, τό, limit, end. ¹⁰οἰκουμένη, ης, ἡ, inhabited world. ¹¹παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ¹²ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ¹³παροργίζω, provoke to anger, exasperate. ¹⁴ἀποτολμᾶω, be bold, assume boldness. ¹⁵ἐμφανῆς, visible, manifest. ¹⁶ἐκπετάννυμι, spread out, stretch out. ¹⁷ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ¹⁸ἀντιλέγω, speak against, oppose. ¹⁹ἀπωθέω, push or thrust away, reject. ²⁰Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ²¹σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ²²φυλή, ης, ἡ, tribe, race. ²³Βενιαμίν, ὁ, Benjamin. ²⁴προγινώσκω, know beforehand. ²⁵Ἡλίας, ου, ὁ, Elijah. ²⁶ἐντυγχάνω, entreat, intercede.

Ἰσραήλ, λέγων, Κύριε, τοὺς προφῆτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ 3
 θυσιαστήριά¹ σου κατέσκαψαν·² καὶ γὰρ ὑπελείφθην³ μόνος, καὶ
 ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν μου. Ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός;⁴ 4
 Κατέλιπον⁵ ἑμαυτῷ⁶ ἑπτακισχιλίους⁷ ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν⁸
 γόνυ⁹ τῇ Βάαλ.¹⁰ Οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα¹¹ κατ' 5
 ἐκλογὴν¹² χάριτος γέγονεν. Εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι¹³ ἐξ ἔργων· ἐπεὶ¹⁴ ἡ 6
 χάρις οὐκέτι¹³ γίνεται χάρις. Εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι¹³ ἐστὶν χάρις· ἐπεὶ
 τὸ ἔργον οὐκέτι¹³ ἐστὶν ἔργον. Τί οὖν; Ὁ ἐπιζητεῖ¹⁵ Ἰσραήλ, τοῦτο 7
 οὐκ ἐπέτυχεν,¹⁶ ἡ δὲ ἐκλογὴ¹² ἐπέτυχεν,¹⁶ οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν·¹⁷ 8
 καθὼς γέγραπται, Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,¹⁸
 ὁφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα¹⁹ τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς
 σήμερον²⁰ ἡμέρας. Καὶ Δαυὶδ λέγει, Γενηθήτω ἡ τράπεζα²¹ αὐτῶν εἰς 9
 παγίδα²² καὶ εἰς θήραν,²³ καὶ εἰς σκάνδαλον,²⁴ καὶ εἰς ἀνταπόδομα²⁵
 αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν²⁶ οἱ ὁφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν 10
 νῶτον²⁷ αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.²⁸ Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν²⁹ 11
 ἵνα πέσωσιν; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι³⁰ ἡ σωτηρία
 τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώσαι³² αὐτούς. Εἰ δὲ τὸ παράπτωμα³⁰ 12
 αὐτῶν πλοῦτος³³ κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα³⁴ αὐτῶν πλοῦτος³³ ἐθνῶν,
 πόσῳ³⁵ μᾶλλον τὸ πλήρωμα³⁶ αὐτῶν;

¹ θυσιαστήριον, ου, τό, altar. ² κατασκάπτω, tear down, demolish. ³ ὑπολείπω, leave remaining, leave behind. ⁴ χρηματισμός, οὐ, ὁ, divine response, oracle. ⁵ καταλείπω, leave, leave behind. ⁶ ἑμαυτοῦ, of myself. ⁷ ἑπτακισχίλιοι, seven thousand, 7000. ⁸ κάμπτω, bend, bow. ⁹ γόνυ, ατος, τό, knee. ¹⁰ Βάαλ, ὁ, Baal. ¹¹ λείμμα, τος, τό, remnant, remainder. ¹² ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ¹³ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁴ ἐπεὶ, when, since. ¹⁵ ἐπιζητέω, seek for, seek after. ¹⁶ ἐπιτυγχάνω, obtain, attain. ¹⁷ πωρόω, harden, render callous. ¹⁸ κατανύξις, εως, ἡ, stupefaction, deep sleep. ¹⁹ ὦς, ους, τό, ear. ²⁰ σήμερον, today, now. ²¹ τράπεζα, ἡς, ἡ, table. ²² παγίς, ἰδος, ἡ, trap, snare. ²³ θήρα, ας, ἡ, net, trap. ²⁴ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²⁵ ἀνταπόδομα, τος, τό, repayment, reward. ²⁶ σκοτίζω, darken. ²⁷ νῶτος, ου, ὁ, back, back of men or animals. ²⁸ συγκάμπτω, (cause to) bend, bend together. ²⁹ πταίω, cause to stumble, stumble. ³⁰ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ³¹ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ³² παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ³³ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ³⁴ ἥττημα, τος, τό, loss, failure. ³⁵ πόσος, how many? how great? ³⁶ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment.

Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. Ἐφ' ὅσον μὲν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, 13
 τὴν διακονίαν¹ μου δοξάζω: εἴ πως παραζηλώσω² μου τὴν σάρκα, καὶ 14
 σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. Εἰ γὰρ ἡ ἀποβολή³ αὐτῶν καταλλαγή⁴ 15
 κόσμου, τίς ἡ πρόσληψις,⁵ εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; Εἰ δὲ ἡ ἀπαρχή⁶ ἁγία, 16
 καὶ τὸ φύραμα:⁷ καὶ εἰ ἡ ῥίζα⁸ ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.⁹ Εἰ δέ τινες τῶν 17
 κλάδων⁹ ἐξεκλάσθησαν,¹⁰ σὺ δὲ ἀγριέλαιος¹¹ ὢν ἐνεκεντρίσθης¹² ἐν
 αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνός¹³ τῆς ῥίζης⁸ καὶ τῆς πιότητος¹⁴ τῆς ἐλαίας¹⁵
 ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ¹⁶ τῶν κλάδων:⁹ εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι,¹⁶ οὐ σὺ 18
 τὴν ῥίζαν⁸ βαστάζεις,¹⁷ ἀλλ' ἡ ῥίζα⁸ σέ. Ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν¹⁰ 19
 κλάδοι,⁹ ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρίσθῃ.¹² Καλῶς:¹⁸ τῇ ἀπιστίᾳ¹⁹ ἐξεκλάσθησαν, 20
 σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. Μὴ ὑψηλοφρόνει,²⁰ ἀλλὰ φοβοῦ: εἰ γὰρ ὁ 21
 θεὸς τῶν κατὰ φύσιν²¹ κλάδων⁹ οὐκ ἐφείσατο,²² μήπως²³ οὐδέ σου
 φείσεται.²² Ἴδε οὖν χρηστότητα²⁴ καὶ ἀποτομίαν²⁵ θεοῦ: ἐπὶ μὲν τοὺς 22
 πεσόντας, ἀποτομίαν:²⁵ ἐπὶ δὲ σέ, χρηστότητα,²⁴ ἐὰν ἐπιμείνης²⁶ τῇ
 χρηστότητι:²⁴ ἐπεὶ²⁷ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.²⁸ Καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ 23
 ἐπιμείνωσιν²⁶ τῇ ἀπιστίᾳ,¹⁹ ἐγκεντρίσθήσονται:¹² δυνατὸς²⁹ γὰρ ὁ θεός
 ἐστὶν πάλιν ἐγκεντρίσαι¹² αὐτούς. Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν²¹ 24
 ἐξεκόπης²⁸ ἀγριελαίου,¹¹ καὶ παρὰ φύσιν²¹ ἐνεκεντρίσθης¹² εἰς
 καλλιέλαιον,³⁰ πόσῳ³¹ μᾶλλον οὗτοι, οἱ κατὰ φύσιν,²¹

¹ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ² παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ³ ἀποβολή, ἡς, ἡ, rejection, loss. ⁴ καταλλαγή, ἡς, ἡ, reconciliation. ⁵ πρόσληψις, εως, ἡ, receiving. ⁶ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ⁷ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ⁸ ῥίζα, ἡς, ἡ, root, that which grows from the root. ⁹ κλάδος, ου, ὁ, branch (of a tree), branch. ¹⁰ ἐκκλάω, break off. ¹¹ ἀγριέλαιος, ου, ἡ, wild olive tree. ¹² ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ¹³ συγκοινωνός, ου, ὁ, partaker, participant. ¹⁴ πιότης, ητος, ἡ, fatness. ¹⁵ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ¹⁶ κατακαυχάομαι, exult over, triumph over. ¹⁷ βαστάζω, bear, carry. ¹⁸ καλῶς, rightly, well. ¹⁹ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ²⁰ ὑψηλοφρονέω, be proud, haughty. ²¹ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²² φείδομαι, spare, abstain. ²³ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁴ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²⁵ ἀποτομία, ας, ἡ, severity, harshness. ²⁶ ἐπιμένω, continue, remain. ²⁷ ἐπεὶ, when, since. ²⁸ ἐκκόπτω, cut out, cut off. ²⁹ δυνατός, powerful, possible. ³⁰ καλλιέλαιος, ου, ἡ, cultivated olive tree. ³¹ πόσος, how many? how great?

ἐγκεντρισθήσονται¹ τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;²

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν,³ ἀδελφοί, τὸ μυστήριον⁴ τοῦτο, ἵνα μὴ ᾔτε 25

παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι,⁵ ὅτι πώρωςις⁶ ἀπὸ μέρους⁷ τῷ Ἰσραὴλ

γέγονεν, ἄχρι⁸ οὗ τὸ πλήρωμα⁹ τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ: καὶ οὕτως πᾶς 26

Ἰσραὴλ σωθήσεται: καθὼς γέγραπται, Ὡς¹⁰ ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος,¹¹

καὶ ἀποστρέψει¹² ἀσεβείας¹³ ἀπὸ Ἰακώβ: καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ 27

διαθήκη,¹⁴ ὅταν ἀφέλωμαι¹⁵ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. Κατὰ μὲν τὸ 28

εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ¹⁶ δι' ὑμᾶς: κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν,¹⁷ ἀγαπητοὶ διὰ

τοὺς πατέρας. Ἀμεταμέλητα¹⁸ γὰρ τὰ χαρίσματα¹⁹ καὶ ἡ κλήσις²⁰ τοῦ 29

θεοῦ. Ὡςπερ²¹ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτὲ²² ἠπειθήσατε²³ τῷ θεῷ, νῦν δὲ 30

ἠλεήθητε²⁴ τῇ τούτων ἀπειθείᾳ:²⁵ οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν,²³ 31

τῷ ὑμετέρῳ²⁶ ἐλέει²⁷ ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν: συνέκλεισεν²⁸ γὰρ ὁ 32

θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθειαν,²⁵ ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.²⁴

Ὡς²⁹ βάθος³⁰ πλούτου³¹ καὶ σοφίας καὶ γνώσεως³² θεοῦ. Ὡς ἀνεξερεύνητα 33

τὰ κρίματα³⁴ αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι³⁵ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω 34

νοῦν³⁶ κυρίου; Ἡ τίς σύμβουλος³⁷ αὐτοῦ ἐγένετο; Ἡ τίς προέδωκεν³⁸ 35

αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται³⁹ αὐτῷ; Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ 36

¹ ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ² ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ³ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁴ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁵ φρόνιμος, prudent, wise. ⁶ πώρωςις, εως, ἡ, hardness, obstinacy. ⁷ μέρος, ους, τό, part, portion. ⁸ ἄχρι, as far as, up to (gen). ⁹ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁰ ἦκω, have come, am present. ¹¹ ῥύομαι, rescue, save. ¹² ἀποστρέφω, turn away, turn back. ¹³ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ¹⁴ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ¹⁵ ἀφαιρέω, take away, smite off. ¹⁶ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ¹⁷ ἐκλογή, ης, ἡ, (divine) selection, choice. ¹⁸ ἀμεταμέλητος, without regret, not to be repented of. ¹⁹ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ²⁰ κλήσις, εως, ἡ, (divine) call, invitation. ²¹ ὥςπερ, just as, even as. ²² ποτέ, once, at some time. ²³ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²⁴ ἐλεέω, have mercy, pity. ²⁵ ἀπείθεια, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ²⁶ ὑμέτερος, your. ²⁷ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ²⁸ συγκλείω, shut, enclose. ²⁹ ὦ, Oh! omega. ³⁰ βάθος, ους, τό, depth, deep. ³¹ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ³² γνῶσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ³³ ἀνεξερεύνητος, that cannot be searched into. ³⁴ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ³⁵ ἀνεξιχνίαστος, inscrutable, incomprehensible. ³⁶ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ³⁷ σύμβουλος, ου, ὁ, adviser, counsellor. ³⁸ προδίδωμι, give in advance, give first. ³⁹ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay.

εἰς αὐτὸν τὰ πάντα: αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν¹ τοῦ θεοῦ, **12**

παραστήσαι² τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν³ ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον⁴ τῷ
θεῷ, τὴν λογικὴν⁵ λατρείαν⁶ ὑμῶν, καὶ μὴ συσχηματίζεσθαι⁷ τῷ **2**
αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθαι⁸ τῇ ἀνακαινώσει⁹ τοῦ νοῦς¹⁰
ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν¹¹ ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ
εὐάρεστον⁴ καὶ τέλειον.¹²

Λέγω γάρ, διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ **3**

ὑπερφρονεῖν¹³ παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν,¹⁴ ἀλλὰ φρονεῖν¹⁴ εἰς τὸ σωφρονεῖν,¹⁵
ἐκάστω ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν¹⁶ μέτρον¹⁷ πίστεως. Καθάπερ¹⁸ γὰρ ἐν ἐνὶ **4**
σώματι μέλη¹⁹ πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη¹⁹ πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει
πράξιν:²⁰ οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς **5**
ἀλλήλων μέλη.¹⁹ Ἔχοντες δὲ χαρίσματα²¹ κατὰ τὴν χάριν τὴν **6**
δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα,²² εἴτε προφητείαν,²³ κατὰ τὴν ἀναλογίαν²⁴
τῆς πίστεως: εἴτε διακονίαν,²⁵ ἐν τῇ διακονίᾳ:²⁵ εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ **7**
διδασκαλίᾳ:²⁶ εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει:²⁷ ὁ μεταδιδούς,²⁸ **8**
ἐν ἀπλότητι:²⁹ ὁ προϊστάμενος,³⁰ ἐν σπουδῇ:³¹ ὁ ἐλεῶν,³² ἐν ἰλαρότητι.

¹ οἰκτιρμός, οὐ, ὁ, compassion, pity. ² παρίστημι, be present, stand by. ³ θυσία, ας, ἡ, sacrifice. ⁴ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ⁵ λογικός, thoughtful, reasonable. ⁶ λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ⁷ συσχηματίζω, conform to. ⁸ μεταμορφόω, change the form, transform. ⁹ ἀνακαινώσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ¹⁰ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹¹ δοκιμάζω, prove, approve. ¹² τέλειος, complete, perfect. ¹³ ὑπερφρονέω, think too highly of oneself. ¹⁴ φρονέω, think, judge. ¹⁵ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ¹⁶ μερίζω, divide, part. ¹⁷ μέτρον, οὐ, τό, measure, measuring rod. ¹⁸ καθάπερ, even as, just as. ¹⁹ μέλος, οὐς, τό, member, limb. ²⁰ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ²¹ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ²² διάφορος, various, different. ²³ προφητεία, ας, ἡ, prophecy. ²⁴ ἀναλογία, ας, ἡ, proportion, measure. ²⁵ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ²⁶ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ²⁷ παράκλησις, εως, ἡ, exhortation, consolation. ²⁸ μεταδίδωμι, give a share of, share. ²⁹ ἀπλότης, ητος, ἡ, singleness, hence simplicity. ³⁰ προϊστημι, rule. ³¹ σπουδή, ης, ἡ, haste, diligence. ³² ἐλεέω, have mercy, pity. ³³ ἰλαρότης, ητος, ἡ, cheerfulness, gladness.

Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος.¹ Ἀποστρυφόντες² τὸ πονηρόν, κολλώμενοι³ 9
 τῷ ἀγαθῷ. Τῇ φιλαδελφίᾳ⁴ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι·⁵ τῇ τιμῇ⁶ 10
 ἀλλήλους προηγούμενοι·⁷ τῇ σπουδῇ⁸ μὴ ὀκνηροί·⁹ τῷ πνεύματι 11
 ζέοντες·¹⁰ τῷ κυρίῳ δουλεύοντες·¹¹ τῇ ἐλπίδι χαίροντες· τῇ θλίψει¹² 12
 ὑπομένοντες·¹³ τῇ προσευχῇ¹⁴ προσκαρτεροῦντες·¹⁵ ταῖς χρείαις¹⁶ τῶν 13
 ἁγίων κοινωνοῦντες·¹⁷ τὴν φιλοξενίαν¹⁸ διώκοντες.¹⁹ Εὐλογεῖτε²⁰ τοὺς 14
 διώκοντας¹⁹ ὑμᾶς· εὐλογεῖτε,²⁰ καὶ μὴ καταρᾶσθε.²¹ Χαίρειν μετὰ 15
 χαιρόντων, καὶ κλαίειν²² μετὰ κλαιόντων.²² Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους 16
 φρονοῦντες.²³ Μὴ τὰ ὑψηλὰ²⁴ φρονοῦντες,²³ ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς²⁵
 συναπαγόμενοι.²⁶ Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι²⁷ παρ' ἑαυτοῖς. Μηδενὶ 17
 κακὸν ἀντὶ²⁸ κακοῦ ἀποδιδόντες.²⁹ Προνοοῦμενοι³⁰ καλὰ ἐνώπιον
 πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δυνατόν,³¹ τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων 18
 ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.³² Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες,³³ ἀγαπητοί, 19
 ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ·³⁴ γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις,³⁵ ἐγὼ
 ἀνταποδώσω,³⁶ λέγει κύριος. Ἐὰν οὖν πεινᾷ³⁷ ὁ ἐχθρὸς³⁸ σου, ψώμιζε³⁹ 20
 αὐτόν· ἐὰν διψᾷ,⁴⁰ πότιζε⁴¹ αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας⁴²
 πυρὸς σωρεύσεις⁴³ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Μὴ νικῶ⁴⁴ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, 21
 ἀλλὰ νικά⁴⁴ ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

¹ ἀνυπόκριτος, sincere, without hypocrisy. ² ἀποστρυφέω, hate strongly, abhor. ³ κολλᾶω, glue, cleave. ⁴ φιλαδελφία, ἀς, ἡ, love of brothers, brotherly love. ⁵ φιλόστοργος, loving dearly, devoted. ⁶ τιμή, ἥς, ἡ, honor, price. ⁷ προηγέομαι, go before, consider better. ⁸ σπουδή, ἥς, ἡ, haste, diligence. ⁹ ὀκνηρός, lazy, idle. ¹⁰ ζέω, be fervent, be hot. ¹¹ δουλεύω, serve, am a slave. ¹² θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ¹³ ὑπομένω, tarry, endure. ¹⁴ προσευχή, ἥς, ἡ, prayer, place for prayer. ¹⁵ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ¹⁶ χρεία, ἀς, ἡ, need, necessity. ¹⁷ κοινωνέω, have a share of, share. ¹⁸ φιλοξενία, ἀς, ἡ, hospitality. ¹⁹ διώκω, pursue, persecute. ²⁰ εὐλογέω, bless. ²¹ καταράομαι, curse. ²² κλαίω, weep, weep for. ²³ φρονέω, think, judge. ²⁴ ὑψηλός, high, lofty. ²⁵ ταπεινός, humble, downcast. ²⁶ συναπάγω, lead away with, condescend to. ²⁷ φρόνιμος, prudent, wise. ²⁸ ἀντί, instead of, in place of. ²⁹ ἀποδίδωμι, give back, pay. ³⁰ προνοέω, provide for, have regard for. ³¹ δυνατός, powerful, possible. ³² εἰρηνεύω, bring to peace, be at peace. ³³ ἐκδικέω, vindicate, avenge. ³⁴ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ³⁵ ἐκδίκησις, εως, ἡ, vengeance, vindication. ³⁶ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ³⁷ πεινάω, hunger, am hungry. ³⁸ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ³⁹ ψωμίζω, feed with morsels, feed. ⁴⁰ διψᾶω, thirst, thirst for. ⁴¹ ποτίζω, give drink to, cause to drink. ⁴² ἄνθραξ, ἀκος, ὁ, charcoal, coals. ⁴³ σωρεύω, heap up, weigh down with. ⁴⁴ νικάω, overcome, conquer.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις¹ ὑποτασσέσθω·² οὐ γάρ ἐστιν **13**

ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι

εἰσίν. Ὡστε ὁ ἀντιτασσόμενος⁴ τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ⁵ **2**

ἀνθέστηκεν·⁶ οἱ δὲ ἀνθεστηκότες⁶ ἑαυτοῖς κρίμα⁷ λήψονται. Οἱ γὰρ **3**

ἄρχοντες⁸ οὐκ εἰσὶν φόβος⁹ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν.

Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; Τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις

ἔπαινον¹⁰ ἐξ αὐτῆς· θεοῦ γὰρ διάκονός¹¹ ἐστὶν σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν **4**

δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ¹² τὴν μάχαιραν¹³ φορεῖ·¹⁴ θεοῦ

γὰρ διάκονός¹¹ ἐστίν, ἔκδικος¹⁵ εἰς ὀργὴν¹⁶ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.¹⁷ **5**

Διὸ ἀνάγκη¹⁸ ὑποτάσσεσθαι,² οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν,¹⁶ ἀλλὰ καὶ διὰ

τὴν συνείδησιν.¹⁹ Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους²⁰ τελεῖτε·²¹ λειτουργοὶ²² **6**

γὰρ θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες.²³ Ἀπόδοτε²⁴ οὖν **7**

πᾶσιν τὰς ὀφειλάς·²⁵ τῷ τὸν φόρον²⁰ τὸν φόρον·²⁰ τῷ τὸ τέλος²⁶ τὸ

τέλος·²⁶ τῷ τὸν φόβον⁹ τὸν φόβον·⁹ τῷ τὴν τιμὴν²⁷ τὴν τιμὴν.²⁷

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε,²⁸ εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν **8**

τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκεν. Τὸ γάρ, Οὐ μοιχεύσεις,²⁹ οὐ **9**

φονεύσεις,³⁰ οὐ κλέψεις,³¹ οὐκ ἐπιθυμήσεις,³² καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή,

ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται,³³ ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν

¹ ὑπερέχω, rise above, surpass. ² ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ³ τάσσω, arrange, appoint. ⁴ ἀντιτάσσομαι, range in battle against, oppose. ⁵ διαταγή, ἡς, ἡ, ordinance, direction. ⁶ ἀντίστημι, resist, oppose. ⁷ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ⁸ ἄρχων, οντος, ὁ, ruler, prince. ⁹ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ¹⁰ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ¹¹ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ¹² εἰκὴ, without cause or reason, vainly. ¹³ μάχαιρα, ἡς, ἡ, sword. ¹⁴ φορέω, wear, bear. ¹⁵ ἐκδικος, ου, ὁ, avenging, punishing. ¹⁶ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ¹⁷ πράσσω, do, perform. ¹⁸ ἀνάγκη, ἡς, ἡ, necessity, distress. ¹⁹ συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ²⁰ φόρος, ου, ὁ, tribute, tax. ²¹ τελέω, finish, fulfill. ²² λειτουργός, ου, ὁ, minister, servant. ²³ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ²⁴ ἀποδίδωμι, give back, pay. ²⁵ ὀφειλή, ἡς, ἡ, debt, duty. ²⁶ τέλος, ους, τό, end, purpose. ²⁷ τιμή, ἡς, ἡ, honor, price. ²⁸ ὀφείλω, owe, ought. ²⁹ μοιχεύω, commit adultery. ³⁰ φονεύω, kill, murder. ³¹ κλέπτω, steal. ³² ἐπιθυμέω, desire, long for. ³³ ἀνακεφαλαιόω, sum up, recapitulate.

πλησίον¹ σου ὡς σεαυτόν.² Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον¹ κακὸν οὐκ 10
ἐργάζεται:³ πλήρωμα⁴ οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου⁵ ἐγερθῆναι: 11
νῦν γὰρ ἐγγύτερον⁶ ἡμῶν ἡ σωτηρία⁷ ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. Ἡ νύξ 12
προέκοψεν,⁸ ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν:⁹ ἀποθώμεθα¹⁰ οὖν τὰ ἔργα τοῦ
σκοτούς,¹¹ καὶ ἐνδυσώμεθα¹² τὰ ὄπλα¹³ τοῦ φωτός. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, 13
εὐσχημόνως¹⁴ περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις¹⁵ καὶ μέθαις,¹⁶ μὴ κοίταις¹⁷
καὶ ἀσελγείαις,¹⁸ μὴ ἔριδι¹⁹ καὶ ζήλῳ.²⁰ Ἀλλ' ἐνδύσασθε¹² τὸν κύριον 14
Ἰησοῦν χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν²¹ μὴ ποιεῖσθε, εἰς
ἐπιθυμίας.²²

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα²³ τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε,²⁴ μὴ εἰς διακρίσεις²⁵ 14
διαλογισμῶν.²⁶ Ὡς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν²³ 2
λάχανα²⁷ ἐσθίει. Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενεῖτω,²⁸ καὶ ὁ 3
μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω: ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.²⁴
Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον²⁹ οἰκέτην;³⁰ Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει³¹ ἡ 4
πίπτει. Σταθήσεται δέ: δυνατὸς³² γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς στήσαι αὐτόν. Ὡς 5
μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν.
Ἐκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῖ³³ πληροφορεῖσθω.³⁴ Ὁ φρονῶν³⁵ τὴν ἡμέραν, 6

¹ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ² σεαυτοῦ, yourself, of you. ³ ἐργάζομαι, work, word. ⁴ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ⁵ ὕπνος, οὐ, ὁ, sleep. ⁶ ἐγγύτερον, nearer. ⁷ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ⁸ προκόπτω, proceed, advance. ⁹ ἐγγίζω, come near, approach. ¹⁰ ἀποτίθηναι, put off, lay aside. ¹¹ σκότος, ους, τό, darkness. ¹² ἐνδύω, put on, clothe. ¹³ ὄπλον, ου, τό, tool, implement. ¹⁴ εὐσχημόνως, becomingly, properly. ¹⁵ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ¹⁶ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ¹⁷ κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ¹⁸ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹⁹ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ²⁰ ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ²¹ πρόνοια, ας, ἡ, forethought, foresight. ²² ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ²³ ἀσθενέω, be weak, sick. ²⁴ προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ²⁵ διακρίσις, εως, ἡ, act of passing judgment. ²⁶ διαλογισμός, οῦ, ὁ, reasoning, questioning. ²⁷ λάχανον, ου, τό, garden herb, vegetable. ²⁸ ἐξουθενέω, despise, ignore. ²⁹ ἀλλότριος, strange, foreign. ³⁰ οἰκέτης, ου, ὁ, house servant, household servant. ³¹ στήκω, stand, stand fast. ³² δυνατός, powerful, possible. ³³ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ³⁴ πληροφορέω, fulfill, accomplish fully. ³⁵ φρονέω, think, judge.

κυρίῳ φρονεῖ·¹ καὶ ὁ μὴ φρονῶν¹ τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ.¹ Καὶ ὁ
 ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ² γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ
 οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ² τῷ θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ 7
 οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε 8
 ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε
 ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. Εἰς τοῦτο γὰρ χριστὸς καὶ 9
 ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων
 κυριεύσῃ.³ Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; Ἡ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς⁴ 10
 τὸν ἀδελφόν σου; Πάντες γὰρ παραστησόμεθα⁵ τῷ βήματι⁶ τοῦ
 χριστοῦ. Γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος· ὅτι ἐμοὶ κάμψει⁷ πᾶν 11
 γόνυ,⁸ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται⁹ τῷ θεῷ. Ἄρα¹⁰ οὖν ἕκαστος 12
 ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.

Μηκέτι¹¹ οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ 13
 τιθέναι πρόσκομμα¹² τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.¹³ Οἶδα καὶ πέπεισμαι 14
 ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν¹⁴ δι' αὐτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ¹⁵ τι
 κοινὸν¹⁴ εἶναι, ἐκεῖνῳ κοινόν.¹⁴ Εἰ δὲ διὰ βρώμα¹⁶ ὁ ἀδελφός σου 15
 λυπεῖται,¹⁷ οὐκέτι¹⁸ κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. Μὴ τῷ βρώματι¹⁶ σου
 ἐκείνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανεν. Μὴ βλασφημείσθω¹⁹ 16
 οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις²⁰ καὶ 17

¹ φρονέω, think, judge. ² εὐχαριστεῶ, give thanks, thank. ³ κυριεύω, be lord over, rule. ⁴ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁵ παρίστημι, be present, stand by. ⁶ βῆμα, τος, τό, judgment seat. ⁷ κάμπτω, bend, bow. ⁸ γόνυ, ατος, τό, knee. ⁹ ἐξομολογέω, confess, profess. ¹⁰ ἄρα, so, then. ¹¹ μηκέτι, no longer. ¹² πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ¹³ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹⁴ κοινός, common, unclean. ¹⁵ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁶ βρώμα, τος, τό, food, food of any kind. ¹⁷ λυπέω, grieve, pain. ¹⁸ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁹ βλασφημέω, revile, blaspheme. ²⁰ βρώσις, εως, ἡ, eating, food.

πόσις,¹ ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ὁ ¹⁸
 γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων² τῷ χριστῷ εὐάρεστος³ τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος⁴
 τοῖς ἀνθρώποις. Ἄρα⁵ οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν,⁶ καὶ τὰ τῆς ¹⁹
 οἰκοδομῆς⁷ τῆς εἰς ἀλλήλους. Μὴ ἕνεκεν⁸ βρώματος⁹ κατάλυε¹⁰ τὸ ²⁰
 ἔργον τοῦ θεοῦ. Πάντα μὲν καθαρὰ,¹¹ ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
 διὰ προσκόμματος¹² ἐσθίοντι. Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα,¹³ μηδὲ πιεῖν ²¹
 οἶνον,¹⁴ μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει¹⁵ ἢ σκανδαλίζεται¹⁶ ἢ
 ἀσθενεῖ.¹⁷ Σὺ πίστιν ἔχεις; Κατὰ σεαυτὸν¹⁸ ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ²²
 Μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.¹⁹ Ὁ δὲ διακρινόμενος,²⁰ ²³
 ἐὰν φάγη, κατακέκριται,²¹ ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως: πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ
 πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι²² κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ ²⁴
 κήρυγμα²³ Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν²⁴ μυστηρίου²⁵ χρόνοις
 αἰωνίοις σεσιγημένου,²⁶ φανερωθέντος²⁷ δὲ νῦν, διὰ τε γραφῶν ²⁵
 προφητικῶν,²⁸ κατ' ἐπιταγὴν²⁹ τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν³⁰
 πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,³¹ μόνῳ σοφῷ³² θεῷ, διὰ ²⁶
 Ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

¹ πόσις, εἰς, ἡ, drinking, drink. ² δουλεύω, serve, am a slave. ³ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ⁴ δόκιμος, tested, approved. ⁵ ἄρα, so, then. ⁶ διώκω, pursue, persecute. ⁷ οἰκοδομή, ἡς, ἡ, building, edification. ⁸ ἕνεκεν, for the sake of, on account of. ⁹ βρῶμα, τος, τό, food, food of any kind. ¹⁰ καταλύω, destroy, lodge. ¹¹ καθαρός, clean, pure. ¹² πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ¹³ κρέας, τό, meat, flesh. ¹⁴ οἶνος, ου, ὁ, wine. ¹⁵ προσκόπτω, strike against, stumble. ¹⁶ σκανδαλίζω, cause to stumble. ¹⁷ ἀσθενέω, be weak, sick. ¹⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹⁹ δοκιμάζω, prove, approve. ²⁰ διακρίνω, discriminate, judge. ²¹ κατακρίνω, condemn. ²² στηρίζω, establish, fix firmly. ²³ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ²⁴ ἀποκάλυψις, εἰς, ἡ, revelation, unveiling. ²⁵ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ²⁶ σιγάω, be silent, become silent. ²⁷ φανερώω, reveal, manifest. ²⁸ προφητικός, prophetic. ²⁹ ἐπιταγή, ἡς, ἡ, command, commandment. ³⁰ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ³¹ γνωρίζω, make known, declare. ³² σοφός, wise.

Ὅφειλομεν¹ δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοί² τὰ ἀσθενήματα³ τῶν ἀδυνάτων⁴ **15**
 βαστάζειν,⁵ καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν.⁶ Ἐκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον⁷ **2**
 ἀρεσκέτω⁶ εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.⁸ Καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ **3**
 ἑαυτῷ ἤρεσεν,⁶ ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, Οἱ ὀνειδισμοί⁹ τῶν
 ὀνειδιζόντων¹⁰ σε ἐπέπεσον¹¹ ἐπ' ἐμέ. Ὅσα γὰρ προεγράφη,¹² εἰς τὴν **4**
 ἡμετέραν¹³ διδασκαλίαν¹⁴ προεγράφη,¹² ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς¹⁵ καὶ
 διὰ τῆς παρακλήσεως¹⁶ τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. Ὁ δὲ θεὸς **5**
 τῆς ὑπομονῆς¹⁵ καὶ τῆς παρακλήσεως¹⁶ δώῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν¹⁷ ἐν
 ἀλλήλοις κατὰ χριστὸν Ἰησοῦν: ἵνα ὁμοθυμαδὸν¹⁸ ἐν ἐνὶ στόματι **6**
 δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Διὸ **7**
 προσλαμβάνεσθε¹⁹ ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς προσελάβετο¹⁹
 ὑμᾶς, εἰς δόξαν θεοῦ. Λέγω δέ, χριστὸν Ἰησοῦν διάκονον²⁰ **8**
 γεγενῆσθαι περιτομῆς²¹ ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι²² τὰς
 ἐπαγγελίας τῶν πατέρων: τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους²³ δοξάσαι τὸν θεόν, **9**
 καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι²⁴ σοι ἐν ἔθνεσιν, καὶ
 τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.²⁵ Καὶ πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε,²⁶ ἔθνη, μετὰ **10**
 τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ πάλιν, Αἰνεῖτε²⁷ τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ **11**
 ἐπαινέσατε²⁸ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. Καὶ πάλιν Ἡσαΐας²⁹ λέγει, Ἔσται **12**
 ἡ ῥίζα³⁰ τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν: ἐπ' αὐτῷ ἔθνη

¹ ὀφείλω, owe, ought. ² δυνατός, powerful, possible. ³ ἀσθενήματα, τος, τό, weakness, infirmity. ⁴ ἀδύνατος, impossible, unable. ⁵ βαστάζω, bear, carry. ⁶ ἀρέσκω, please, serve. ⁷ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ⁸ οἰκοδομή, ἡς, ἡ, building, edification. ⁹ ὀνειδισμός, οὗ, ὁ, reproach, reviling. ¹⁰ ὀνειδίζω, reproach, revile. ¹¹ ἐπιπίπτω, fall upon, press upon. ¹² προγράφω, write before, write previously. ¹³ ἡμέτερος, our, our own. ¹⁴ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁵ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ¹⁶ παράκλησις, εως, ἡ, exhortation, consolation. ¹⁷ φρονέω, think, judge. ¹⁸ ὁμοθυμαδόν, with one accord, with one mind. ¹⁹ προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ²⁰ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ²¹ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ²² βεβαιῶ, confirm, secure. ²³ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ²⁴ ἐξομολογέω, confess, profess. ²⁵ ψάλλω, sing, sing praise. ²⁶ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ²⁷ αἰνέω, praise. ²⁸ ἐπαινέω, praise, commend. ²⁹ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ³⁰ ῥίζα, ης, ἡ, root, that which grows from the root.

ἐλπιούσιν.¹ Ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ 13
εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν² ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν
δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ 14
μεστοί³ ἐστε ἀγαθωσύνης,⁴ πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως,⁵
δυνάμενοι καὶ ἄλλους νουθετεῖν.⁶ Τολμηρότερον⁷ δὲ ἔγραψα ὑμῖν, 15
ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους,⁸ ὡς ἐπαναμιμνήσκων⁹ ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν
δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ εἶναί με λειτουργόν¹⁰ Ἰησοῦ 16
χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα¹¹ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα
γένηται ἡ προσφορά¹² τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος,¹³ ἡγιασμένη¹⁴ ἐν
πνεύματι ἁγίῳ. Ἔχω οὖν καύχησιν¹⁵ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν 17
θεόν. Οὐ γὰρ τολμήσω¹⁶ λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο¹⁷ χριστὸς δι’ 18
ἐμοῦ, εἰς ὑπακοήν¹⁸ ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ 19
τεράτων,¹⁹ ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ: ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ
κύκλῳ²⁰ μέχρι²¹ τοῦ Ἰλλυρικοῦ²² πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
χριστοῦ: οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον²³ εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου 20
ὠνομάσθη²⁴ χριστός, ἵνα μὴ ἐπ’ ἀλλότριον²⁵ θεμέλιον²⁶ οἰκοδομῶ:²⁷ 21
ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη²⁸ περὶ αὐτοῦ, ὄψονται:
καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.²⁹

¹ ἐλπίζω, hope, hope for. ² περισσεύω, abound, be rich. ³ μεστός, full. ⁴ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ⁵ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ⁶ νουθετέω, admonish, exhort. ⁷ τολμηρότερον, more boldly. ⁸ μέρος, ους, τό, part, portion. ⁹ ἐπαναμιμνήσκω, remind. ¹⁰ λειτουργός, οὔ, ὁ, minister, servant. ¹¹ ἱεουργέω, perform holy service, act as a priest. ¹² προσφορά, ἄς, ἡ, offering, sacrifice. ¹³ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ¹⁴ ἁγιάζω, make holy, consecrate. ¹⁵ καύχησις, εως, ἡ, boasting, act of boasting. ¹⁶ τολμάω, dare, endure. ¹⁷ κατειργάζομαι, work out, produce. ¹⁸ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹⁹ τέρας, ατος, τό, wonder, portent. ²⁰ κύκλος, ου, ὁ, circle. ²¹ μέχρι, until, as far as (gen). ²² Ἰλλυρικόν, οὔ, τό, Illyricum. ²³ φιλοτιμέομαι, have as an ambition, aspire to. ²⁴ ὠνομάζω, name, give a name to. ²⁵ ἀλλότριος, strange, foreign. ²⁶ θεμέλιος, ου, ὁ, foundation. ²⁷ οἰκοδομέω, I build, I construct. ²⁸ ἀναγγέλλω, announce, report. ²⁹ συνήμι, understand, consider.

Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην¹ τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς· νυνὶ² δὲ μηκέτι³ 22
τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν⁴ τούτοις, ἐπιποθίαν⁵ δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν,⁶ ὥς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν,⁷ 24
ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐλπίζω⁸ γὰρ διαπορευόμενος⁹ θεάσασθαι¹⁰
ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι¹¹ ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ
μέρους¹² ἐμπλησθῶ.¹³ Νυνὶ² δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, διακονῶν 25
τοῖς ἁγίοις. Εὐδόκησαν¹⁵ γὰρ Μακεδονία¹⁶ καὶ Ἀχαΐα¹⁷ κοινωνίαν¹⁸ 26
τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς¹⁹ τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. 27
Εὐδόκησαν¹⁵ γάρ, καὶ ὀφειλέται²⁰ αὐτῶν εἰσιν. Εἰ γὰρ τοῖς
πνευματικοῖς²¹ αὐτῶν ἐκοινωνήσαν²² τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν²³ καὶ ἐν
τοῖς σαρκικοῖς²⁴ λειτουργῆσαι²⁵ αὐτοῖς. Τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας,²⁶ καὶ 28
σφραγισάμενος²⁷ αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν
εἰς τὴν Σπανίαν.⁷ Οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι²⁸ 29
εὐλογίας²⁹ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ 30
διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαι³⁰ μοι ἐν ταῖς
προσευχαῖς³¹ ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν· ἵνα ῥυσθῶ³² ἀπὸ τῶν 31
ἀπειθούντων³³ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ,³⁴ καὶ ἵνα ἡ διακονία³⁵ μου ἡ εἰς

¹ ἐγκόπτω, impede, detain. ² νυνί, now, already. ³ μηκέτι, no longer. ⁴ κλίμα, τος, τό, region, territory. ⁵ ἐπιποθία, ας, ή, longing, desire. ⁶ ἔτος, ους, τό, year. ⁷ Σπανία, ας, ή, Spain. ⁸ ἐλπίζω, hope, hope for. ⁹ διαπορεύομαι, pass across, journey through. ¹⁰ θεάομαι, look at, behold. ¹¹ προπέμπω, send before, send forth. ¹² μέρος, ους, τό, part, portion. ¹³ ἐμπλήσσω, fill up, satisfy. ¹⁴ διακονέω, serve, minister. ¹⁵ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁶ Μακεδονία, ας, ή, Macedonia. ¹⁷ Ἀχαΐα, ας, ή, Achaia. ¹⁸ κοινωνία, ας, ή, fellowship, contribution. ¹⁹ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ²⁰ ὀφειλέτης, ου, ό, debtor, sinner. ²¹ πνευματικός, spiritual. ²² κοινωνέω, have a share of, share. ²³ ὀφείλω, owe, ought. ²⁴ σαρκικός, fleshly, carnal. ²⁵ λειτουργέω, minister, serve. ²⁶ ἐπιτελέω, complete, perform. ²⁷ σφραγίζω, seal, set a seal upon. ²⁸ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ²⁹ εὐλογία, ας, ή, blessing, adulation. ³⁰ συναγωνίζομαι, strive together. ³¹ προσευχή, ης, ή, prayer, place for prayer. ³² ῥύομαι, rescue, save. ³³ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ³⁴ Ἰουδαία, ας, ή, Judea. ³⁵ διακονία, ας, ή, waiting at table, service.

Ἰερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος¹ γένηται τοῖς ἀγίοις: ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω 32
 πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι² ὑμῖν. Ὁ δὲ 33
 θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Συνίστημι³ δὲ ὑμῖν Φοίβην⁴ τὴν ἀδελφὴν⁵ ἡμῶν, οὓσαν διάκονον⁶ τῆς 16
 ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς:⁷ ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε⁸ ἐν κυρίῳ 2
 ἀξίως⁹ τῶν ἀγίων, καὶ παραστήτε¹⁰ αὐτὴ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζη¹¹
 πράγματι:¹² καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις¹³ πολλῶν ἐγενήθη, καὶ αὐτοῦ
 ἐμοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν¹⁴ καὶ Ἀκύλαν¹⁵ τοὺς συνεργούς¹⁶ μου ἐν χριστῷ 3
 Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον¹⁷ ὑπέθηκαν, 4
 οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ,¹⁹ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν
 ἐθνῶν: καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. Ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον 5
 τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχή²¹ τῆς Ἀχαΐας²² εἰς χριστόν. 6
 Ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν²³ εἰς ἡμᾶς. Ἀσπάσασθε 7
 Ἀνδρόνικον²⁴ καὶ Ἰουνίαν²⁵ τοὺς συγγενεῖς²⁶ μου καὶ συναιχμαλώτους
 μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι²⁸ ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ²⁹ ἐμοῦ
 γεγόνασιν ἐν χριστῷ. Ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν³⁰ τὸν ἀγαπητόν μου ἐν 8
 κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν³¹ τὸν συνεργὸν¹⁶ ἡμῶν ἐν χριστῷ, καὶ 9

¹ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ² συναναπαύομαι, rest with, rest along with. ³ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ⁴ Φοίβη, ἡς, ἡ, Phoebe. ⁵ ἀδελφή, ἡς, ἡ, sister. ⁶ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ⁷ Κεγχρεαί, ὶν, ἡ, Cenchreae. ⁸ προσδέχομαι, receive, wait for. ⁹ ἀξίως, worthily, in a manner worthy of. ¹⁰ παρίστημι, be present, stand by. ¹¹ χρήζω, need, have need of. ¹² πρᾶγμα, τος, τό, deed, matter. ¹³ προστάτις, ιδος, ἡ, patron, benefactor. ¹⁴ Πρίσκα, ἡ, Prisca, Priscilla. ¹⁵ Ἀκύλας, ὁ, Aquila. ¹⁶ συνεργός, οὔ, ὁ, fellow worker. ¹⁷ τράχηλος, ου, ὁ, neck. ¹⁸ ὑποτίθημι, lay down, make known. ¹⁹ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ²⁰ Ἐπαίνετος, ου, ὁ, Epānetus. ²¹ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ²² Ἀχαΐα, ας, ἡ, Achaia. ²³ κοπιᾶω, toil, labor. ²⁴ Ἀνδρόνικος, ου, ὁ, Andronicus. ²⁵ Ἰουνιάς, ᾱ, ὁ, Junias, Junia. ²⁶ συγγενής, kindred, relative. ²⁷ συναιχμάλωτος, ου, ὁ, fellow prisoner, fellow captive. ²⁸ ἐπίσημος, splendid, outstanding. ²⁹ πρό, before (gen), before. ³⁰ Ἀμπλίας, ου, ὁ, Ampliatius. ³¹ Οὐρβανός, οὔ, ὁ, Urbanus.

Στάχυν¹ τὸν ἀγαπητόν μου. Ἀσπάσασθε Ἀπελλήν² τὸν δόκιμον³ ἐν 10
 χριστῷ. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου.⁴ Ἀσπάσασθε 11
 Ἡρωδίωνα⁵ τὸν συγγενή⁶ μου. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου,⁷
 τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Τρύφαιναν⁸ καὶ Τρυφῶσαν⁹ τὰς 12
 κοπιώσας¹⁰ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Περσίδα¹¹ τὴν ἀγαπητήν, ἥτις
 πολλὰ ἐκοπίασεν¹⁰ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Ροῦφον¹² τὸν ἐκλεκτὸν¹³ ἐν 13
 κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον,¹⁴ 14
 Φλέγοντα,¹⁵ Ἑρμᾶν,¹⁶ Πατρόβαν,¹⁷ Ἑρμῆν,¹⁸ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
 ἀδελφούς. Ἀσπάσασθε Φιλόλογον¹⁹ καὶ Ἰουλίαν,²⁰ Νηρέα²¹ καὶ τὴν 15
 ἀδελφὴν²² αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν,²³ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἀγίους.
 Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι²⁴ ἀγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ 16
 ἐκκλησίαι τοῦ χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν²⁵ τοὺς τὰς διχοστασίας²⁶ καὶ τὰ 17
 σκάνδαλα,²⁷ παρὰ τὴν διδαχὴν²⁸ ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε,²⁹ ποιοῦντας: καὶ
 ἐκκλίνετε³⁰ ἀπ' αὐτῶν. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ 18
 χριστῷ οὐ δουλεύουσιν,³¹ ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ:³² καὶ διὰ τῆς
 χρηστολογίας³³ καὶ εὐλογίας³⁴ ἐξαπατῶσιν³⁵ τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.
 Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοή³⁷ εἰς πάντας ἀφίκετο.³⁸ Χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν: 19

¹ στάχυς, υος, ὁ, Stachys, head of grain. ² Ἀπελλῆς, οὔ, ὁ, Apelles. ³ δόκιμος, tested, approved. ⁴ Ἀριστόβουλος, ου, ὁ, Aristobulus. ⁵ Ἡρωδίων, ωνος, ὁ, Herodion. ⁶ συγγενής, kindred, relative. ⁷ Νάρκισσος, ου, ὁ, Narcissus. ⁸ Τρύφαινα, ης, ἡ, Tryphena, Tryphaena. ⁹ Τρυφῶσα, ης, ἡ, Tryphosa. ¹⁰ κοπιᾶω, toil, labor. ¹¹ Περσίς, ἰδος, ἡ, Persis. ¹² Ροῦφος, ου, ὁ, Rufus. ¹³ ἐκλεκτός, chosen, elect. ¹⁴ Ἀσύγκριτος, ου, ὁ, Asyncritus. ¹⁵ Φλέγων, οντος, ὁ, Phlegon. ¹⁶ Ἑρμᾶς, ᾱ, ὁ, Hermas. ¹⁷ Πατρόβας, ᾱ, ὁ, Patrobas. ¹⁸ Ἑρμῆς, οὔ, ὁ, Hermes. ¹⁹ Φιλόλογος, ου, ὁ, Philologus. ²⁰ Ἰουλία, ας, ἡ, Julia. ²¹ Νηρέυς, έως, ὁ, Nereus. ²² ἀδελφή, ἥς, ἡ, sister. ²³ Ὀλυμπᾶς, ᾱ, ὁ, Olympas. ²⁴ φιλημα, τος, τό, kiss. ²⁵ σκοπέω, look at, contemplate. ²⁶ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ²⁷ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²⁸ διδαχή, ἥς, ἡ, teaching, instruction. ²⁹ μαρθάνω, learn, ascertain. ³⁰ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ³¹ δουλεύω, serve, am a slave. ³² κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ³³ χρηστολογία, ας, ἡ, smooth, plausible speech. ³⁴ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ³⁵ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ³⁶ ἀκακος, guileless, innocent. ³⁷ ὑπακοή, ἥς, ἡ, obedience. ³⁸ ἀφικνέομαι, reach, arrive at.

θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς¹ μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους² δὲ εἰς τὸ
κακόν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει³ τὸν Σατανᾶν⁴ ὑπὸ τοὺς 20
πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.⁵

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμόθεος⁶ ὁ συνεργός⁷ μου, καὶ Λούκιος⁸ καὶ Ἰάσων⁹ 21
καὶ Σωσίπατρος¹⁰ οἱ συγγενεῖς¹¹ μου. Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος,¹² 22
ὁ γράψας τὴν ἐπιστολήν,¹³ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος¹⁴ ὁ ξένος 23
μου καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἑραστός¹⁶ ὁ
οἰκονόμος¹⁷ τῆς πόλεως, καὶ Κούαρτος¹⁸ ὁ ἀδελφός. Ἡ χάρις τοῦ 24
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ σοφός, wise. ² ἀκέραιος, unmixed, pure. ³ συντρίβω, break in pieces, crush. ⁴ Σατανᾶς, ᾱ, ὁ, Satan, adversary. ⁵ τάχος, ους, τό, speed, quickness. ⁶ Τιμόθεος, ου, ὁ, Timothy. ⁷ συνεργός, οὔ, ὁ, fellow worker. ⁸ Λούκιος, ου, ὁ, Lucius. ⁹ Ἰάσων, ονος, ὁ, Jason. ¹⁰ Σωσίπατρος, ου, ὁ, Sosipater. ¹¹ συγγενής, kindred, relative. ¹² Τέρτιος, ου, ὁ, Tertius. ¹³ ἐπιστολή, ῆς, ἡ, letter, dispatch. ¹⁴ Γάϊος, ου, ὁ, Gaius. ¹⁵ ξένος, strange, stranger. ¹⁶ Ἑραστός, ου, ὁ, Erastus. ¹⁷ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ¹⁸ Κούαρτος, ου, ὁ, Quartus.